

Λόγος γιά τήν κοινή ἀνάσταση
καί γιά τή μετάνοια καί τήν ἀγάπη.
Καί γιά τή Δευτέρα Παρουσία
τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ

Ἀγαπητοί, τίποτε νά μή θεωρήσουμε ἀνώτερο ἀπό τήν εἰλικρινή ἀγάπη· διότι πολλά σφάλματα κάνουμε κάθε μέρα καί κάθε ὥρα. Καί γι' αὐτό ἄς ἀποκτήσουμε τήν ἀγάπη· διότι αὐτή καλύπτει πολλές ἁμαρτίες. Ποιά δηλαδή ἡ ὠφέλεια, ἀδελφοί, ἂν τά ἔχουμε ὅλα, ἀλλά δέν ἔχουμε τήν ἀγάπη πού μᾶς σώζει; Ποιά ἡ ὠφέλεια, ἂν κάποιος παραθέσει μεγάλο γεῦμα καί καλέσει τό βασιλιά καί τούς ἄρχοντες, καί ἐτοιμάσει ὅλα τά χρειαζόμενα, χωρίς νά τοῦ λείπει τίποτε, ἀλλά δέν ἔχει ἀλάτι; Ἐραγε εἶναι δυνατό νά φαγωθεῖ ἐκεῖνο τό γεῦμα; Καί δέ ζημιώνεται μόνο τά ἔξοδα καί πᾶνε χαμένοι οἱ κό-

---

Λόγος περὶ τῆς κοινῆς ἀναστάσεως καί
μετανοίας καί ἀγάπης. Καί εἰς τήν δευτέραν
παρουσίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ

Ἀγαπητοί, μηδέν προτιμησώμεθα πλέον τῆς ἀνυποκρίτου ἀγάπης· πολλά γάρ πταίομεν καθ' ἑκάστην ἡμέραν καί ὥραν. Καί διὰ τοῦτο τήν ἀγάπην κτησώμεθα· αὕτη γάρ καλύπτει πλῆθος ἁμαρτιῶν. Τί γάρ τό ὄφελος, ἀδελφοί, ἐάν πάντα ἔχωμεν, τήν δὲ σώζουσαν ἡμᾶς ἀγάπην οὐκ ἔχωμεν; Τί τό ὄφελος, ἐάν τις ἄριστον ποιήσῃ μέγα καί καλέσῃ βασιλέα καί ἄρχοντας, καί πάντα ἐτοιμάσῃ τὰ ἐν ὑπηρεσίᾳ ἐν οὐδενὶ λειπόμενος, ἄλλας δὲ οὐκ ἔχη; Μὴ δύναται βρωθῆναι ὁ ἄριστος ἐκεῖνος; Οὐ μόνον δὲ τήν ἔξοδον ἐζημιώθη καί τούς κόπους

ποι του, ἀλλά προσφέρει καί προσβολή στὸν ἑαυτό του ἀπὸ τοὺς καλεσμένους.

Ἔτσι καὶ ἐδῶ, ἀδελφοί μου, ποιὰ εἶναι ἡ ὠφέλεια νὰ κοπιάζουμε ἑμεῖς ἄσκοπα, χωρὶς ἀγάπη; Χωρὶς τὴν ἀγάπη κάθε ἔργο εἶναι ἀκάθαρτο· εἴτε ζεῖ κανεὶς ζωὴ παρθενική, εἴτε νηστεύει, εἴτε ἀγρυπνᾷ, εἴτε προσεύχεται, εἴτε παραθέτει γεῦμα στοὺς φτωχοὺς, εἴτε προσφέρει δῶρα στὸν Θεό ἢ ἀπαρχές καὶ δεκάτες, εἴτε κτίζει ἐκκλησίες, ἢ κάνει κάτι ἄλλο σπουδαιότερο, ἂν τὰ κάνει χωρὶς ἀγάπη, θὰ λογαριασθοῦν ὅλα ἀνώφελα ἀπὸ τὸν Θεό· διότι δὲν εὐαρεστεῖται μ' αὐτά. Μὴ λοιπὸν θελήσεις νὰ κάνεις κάτι χωρὶς τὴν ἀγάπη. Ἄν ὅμως πεῖς, «ἂν καὶ μισῶ τὸν ἀδελφό μου, ὅμως ἀγαπῶ τὸν Χριστό», παρουσιάζεσαι ψεύτης. Σὲ ἐλέγχει ὁ Ἰωάννης ὁ Θεολόγος, λέγοντας ὅτι «ἐκεῖνος πού δὲν ἀγαπᾷ τὸν ἀδελφό του, πού τὸν ἔχει δεῖ, πῶς μπορεῖ νὰ ἀγαπᾷ τὸν Θεό, πού δὲν τὸν ἔχει δεῖ;»¹. Εἶναι λοιπὸν φανερό ὅτι ἐκεῖνος πού ἔχει μίσος ἐναντίον τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ νομίζει πῶς ἀγαπᾷ τὸν Θεό εἶναι ψεύτης καὶ ἐξαπατᾷ τὸν ἑαυτό του. Διότι λέει ἐπίσης ὁ Ἰωάννης ὅτι «αὐτὴ τὴν ἐντολὴ ἔχουμε ἀπὸ αὐτόν: ὅποιος ἀγαπᾷ τὸν Θεό, νὰ ἀγαπᾷ καὶ τὸν ἀδελφό του»². Καὶ ἐπίσης ὁ Κύριος λέει· «Σ' αὐτές τὶς δύο ἐντολές στηρίζεται ὅλος ὁ Νόμος καὶ οἱ Προφῆτες»³.

1. Α' Ἰω. 4, 20.

3. Ματθ. 22, 40.

2. Α' Ἰω. 4, 21.

ἀπώλεσεν, ἀλλὰ καὶ ἑαυτῷ ὕβριν προσήνεγκε παρὰ τῶν κεκλημένων.

Οὕτως καὶ ἐνταῦθα, ἀδελφοί μου, τί τὸ ὄφελος ἡμᾶς εἰς ἀνέμους κοπιᾶν χωρὶς ἀγάπης; Χωρὶς τῆς ἀγάπης πᾶν ἔργον ἀκάθαρτον· κἂν παρθενίαν τις ἔχη, κἂν νηστεύῃ, εἴτε ἀγρυπνῇ, κἂν εὐχῆται, κἂν δοχὴν ποιῇ πτωχοῖς, εἴτε δῶρα προσφέρῃ τῷ Θεῷ ἢ ἀπαρχὰς καὶ καρποφορίας, κἂν ἐκκλησίας κτίζη, ἢ μεῖζον ἄλλο τι πράττη, χωρὶς ἀγάπης πάντα εἰς κενὸν λογισθήσονται παρὰ τῷ Θεῷ· οὐ γὰρ εὐδοκεῖ ἐν αὐτοῖς. Μὴ οὖν βουλευθῆς χωρὶς τῆς ἀγάπης ποιῆσαι τι. Ἐὰν δὲ εἴπῃς, κἂν τὸν ἀδελφόν μου μισῶ, ἀλλὰ τὸν Χριστὸν ἀγαπῶ, εὐρίσκη ψεύστης. Ἐλέγχει σε Ἰωάννης ὁ Θεολόγος, λέγων ὅτι ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ὃν ἐώρακε, πῶς δύναται ἀγαπᾶν τὸν Θεόν, ὃν οὐχ ἐώρακε; Φανερόν οὖν ἐστὶν ὅτι ὁ ἔχων μῖσος κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ δοκῶν ἀγαπᾶν τὸν Θεόν ψεύστης ἐστὶν καὶ ἑαυτὸν φρεναπατᾷ. Λέγει γὰρ πάλιν Ἰωάννης ὅτι ταύτην τὴν ἐντολὴν ἀπ' αὐτοῦ ἔχομεν, ἵνα ὁ ἀγαπῶν τὸν Θεὸν ἀγαπᾷ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. Καὶ πάλιν ὁ Κύριος λέγει· ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται κρέμανται.

Ὁ θαῦμα ἐξάισιο καί παράδοξο! Διότι ἐκεῖνος πού ἔχει τήν ἀγάπη ἐκπληρώνει ὅλο τό Νόμο⁴· διότι ἡ ἀγάπη εἶναι ἐκπλήρωση τοῦ Νόμου⁵. Ὁ ἀνέκφραστη δύναμη τῆς ἀγάπης! Ὁ ἀμέτρητη δύναμη τῆς ἀγάπης! Τίποτε δέν εἶναι πολυτιμότερο ἀπό τήν ἀγάπη, οὔτε στόν οὐρανό, οὔτε στή γῆ. Αὐτή ἡ θεϊκή ἀγάπη εἶναι ἡ κορυφή τῶν ἀρετῶν. Ἡ ἀγάπη εἶναι πρόξενος ὅλων τῶν ἀγαθῶν. Ἡ ἀγάπη εἶναι τό ἀλάτι τῶν ἀρετῶν. Ἡ ἀγάπη εἶναι τό τέλος τοῦ Νόμου. Αὐτή κατοίκησε μέσα στήν καρδιά τοῦ Ἄβελ. Αὐτή βοήθησε τούς Πατριάρχες. Αὐτή φύλαξε τόν Μωυσή. Αὐτή κατοίκησε μέσα στούς Προφῆτες. Αὐτή ἔκανε τόν Δαβίδ κατοικία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Αὐτή δυνάμωσε τόν Ἰώβ. Καί γιατί δέ λέω τά σπουδαιότερα; Αὐτή κατέβασε τόν Υἱό τοῦ Θεοῦ ἀπό τούς οὐρανοὺς σ' ἐμᾶς. Διά μέσου τῆς ἀγάπης φανερώθηκαν ὅλα τά ἀγαθά. Ὁ θάνατος καταργήθηκε, ὁ ἄδης αἰχμαλωτίσθηκε, ὁ Ἀδάμ ἐπαναφέρθηκε ἀπό τήν ἐξορία. Διά μέσου τῆς ἀγάπης ἔγινε μιά ποιμνη Ἀγγέλων καί ἀνθρώπων. Διά μέσου τῆς ἀγάπης ὁ παράδεισος ἀνοίχθηκε, ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν προσφέρθηκε. Αὐτή ἔκανε σοφοὺς τούς ψαράδες. Αὐτή δυνάμωσε τούς μάρτυρες. Αὐτή ἔκανε πολιτεῖες τίς ἐρήμους. Αὐτή γέμιζε μέ φαλμωδία τά βουνά καί τά σπήλαια. Αὐτή δίδαξε τούς ἄνδρες

4. Πρβλ. Ρωμ. 13, 8.

5. Ρωμ. 13, 10.

Ὁ θαῦμα ἐξάισιον καί παράδοξον! Ὅτι ὁ ἔχων τήν ἀγάπην ὅλον τόν νόμον πληροῖ· πλήρωμα γάρ νόμου ἡ ἀγάπη. Ὁ δύναμις ἀγάπης ἀνείκαστος! Ὁ δύναμις ἀγάπης ἀμέτρητος! Οὐδέν τῆς ἀγάπης τιμιώτερον, οὔτε ἐν τῷ οὐρανῷ, οὔτε ἐν τῇ γῆ. Αὐτή ἡ θεία ἀγάπη ἐστὶ τό κεφάλαιον τῶν ἀρετῶν. Ἡ ἀγάπη αἰτία πάντων τῶν ἀγαθῶν. Ἡ ἀγάπη τό ἄλλας τῶν ἀρετῶν. Ἡ ἀγάπη τό τέλος τοῦ νόμου. Αὐτή ἐνώκησεν ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ Ἄβελ. Αὐτή τοῖς Πατριάρχεις συνήργησεν. Αὐτή τόν Μωυσῆν ἐφύλαξεν. Αὐτή ἐν τοῖς Προφῆταις κατεσκήνωσεν. Αὐτή τόν Δαυίδ οἰκητήριον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐποίησεν. Αὐτή τόν Ἰώβ ἐνίσχυσεν. Καί τί οὐ λέγω τά μείζονα; Αὐτή τόν Υἱόν τοῦ Θεοῦ ἐκ τῶν οὐρανῶν πρὸς ἡμᾶς κατήγαγε. Διά τῆς ἀγάπης πάντα τά ἀγαθά ἐφανερώθη. Ὁ θάνατος κατελύθη, ὁ ἄδης ἠχμαλωτίσθη, ὁ Ἀδάμ ἀνακέκληται. Διά τῆς ἀγάπης μιά ποιμνη γέγονεν Ἀγγέλων καί ἀνθρώπων. Διά τῆς ἀγάπης ὁ παράδεισος ἠνέωκται, ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἐπήγγελλται. Αὐτή τούς ἀλιεῖς ἐσόφισεν. Αὐτή τούς Μάρτυρας ἐνίσχυσεν. Αὐτή τὰς ἐρήμους πολιτείας ἀνέδειξεν. Αὐτή τὰ ὄρη καί τὰ σπήλαια φαλμωδίας ἐπλήρωσεν. Αὐτή ἐδίδαξεν ἄνδρας τε καί γυναῖκας

καί τίς γυναῖκες νά βαδίζουν τόν στενό καί γεμάτο δυσκολίες δρόμο. Ὡς πότε θά μιλῶ καί δέ θά σταματήσω τό λόγο γιά τήν ἀγάπη; Διότι ποιός εἶναι ἰκανός νά διηγηθεῖ ὅλα τά κατορθώματα τῆς ἀγάπης; Ὅμως οὔτε οἱ Ἄγγελοι μποροῦν νά τά διηγηθοῦν, ὅπως ἀξίζει.

Ἦ μακαρία ἀγάπη, χορηγέ ὄλων τῶν ἀγαθῶν. Ἦ μακάριοι καί τρισμακάριοι, ἐσεῖς πού ἀποκτήσατε τήν ἀληθινή καί εἰλικρινή ἀγάπη. Ὅπως εἶπε ὁ Δεσπότης Χριστός, ὅτι «κανεῖς δέν ἔχει μεγαλύτερη ἀγάπη ἀπό αὐτή, ἀπό τό νά θυσιάσει κάποιος τή ζωή του γιά τούς φίλους του»⁶. Αὐτή τή θεϊκή ἀγάπη ἔχοντας ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ἔλεγε· «ἡ ἀγάπη δέν προξενεῖ κακό στόν ἄλλο»⁷. Δέν ἀντιδρᾷ στό κακό μέ κακό, στή βρισιά μέ βρισιά⁸. Ἐκεῖνος πού ἀπέκτησε τήν ἀγάπη δέν ὑπερηφανεύεται σέ κανέναν, δέ φθονεῖ, δέν ὀργίζεται, δέ γογγύζει, δέ μισεῖ ποτέ τόν ἀδελφό του. Ἐκεῖνος πού ἔχει τήν ἀγάπη δέν ἀγαπᾷ μόνο αὐτούς πού τόν ἀγαποῦν, ἀλλά καί αὐτούς πού τόν στενοχωροῦν. Αὐτή τή θεϊκή ἀγάπη ἔχοντας ὁ πρωτομάρτυς Στέφανος, παρακαλοῦσε τόν Θεό γι' αὐτούς πού τόν λιθοβολοῦσαν, λέγοντας· «Κύριε, μή λογαριάσεις σ' αὐτούς αὐτή τήν ἁμαρτία»⁹.

Εἶναι μακάριος ὁ ἄνθρωπος πού τά περιφρόνησε ὅλα καί ἀπέ-

6. Ἰω. 15, 13.

7. Ρωμ. 13, 10.

8. Πρβλ. Α' Περ. 3, 9.

9. Πραξ. 7, 60.

τήν στενήν καί τεθλιμμένην βαδίζειν ὁδόν. Ἀλλά μέχρι τίνος οὐ στήσω τόν περὶ τῆς ἀγάπης λόγον; Τίς γάρ ἰκανός πάντα διηγήσασθαι τὰ τῆς ἀγάπης κατορθώματα; Ἀλλά οὔτε οἱ Ἄγγελοι κατ' ἀξίαν διηγήσονται.

Ἦ μακαρία ἀγάπη, χορηγέ πάντων τῶν ἀγαθῶν. Ἦ μακάριοι καί τρισμακάριοι, οἱ τήν ἀληθινήν καί ἀνυπόκριτον ἀγάπην κτησάμενοι. Καθὼς εἶπεν ὁ Δεσπότης, ὅτι μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τήν ψυχὴν αὐτοῦ θῆ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ. Ταύτην τήν θεῖαν ἀγάπην ἔχων Παῦλος ὁ ἀπόστολος, ἔλεγε· ἡ ἀγάπη τῷ πλησίον κακὸν οὐκ ἐργάζεται. Οὐκ ἀποδιδοῖ κακὸν ἀντὶ κακοῦ, οὐ λοιδορίαν ἀντὶ λοιδορίας. Ταύτην ὁ κτησάμενος οὐδενὶ ὑπερηφανεῖ, οὐ φθονεῖ, οὐκ ὀργίζεται, οὐ γογγύζει, οὐ μισεῖ τόν ἀδελφόν ποτε. Ταύτην ὁ ἔχων οὐ μόνον τοὺς ἀγαπῶντας αὐτὸν ἀγαπᾷ, ἀλλὰ καί τοὺς θλίβοντας αὐτόν. Ταύτην τήν θεῖαν ἀγάπην ἔχων Στέφανος ὁ πρωτομάρτυς, ὑπὲρ τῶν λιθαζόντων αὐτόν παρεκάλει τόν Θεόν, λέγων· Κύριε, μή στήσης αὐτοῖς τήν ἁμαρτίαν ταύτην.

Μακάριος ὁ ἄνθρωπος ὁ πάντα περιφρονήσας καί τήν ἀγάπην κτησάμε-

κτησε τήν ἀγάπη. Αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου ὁ μισθός αὐξάνει καθημερινά. Αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου τό στεφάνι ἔχει ἐτοιμασθεῖ. Αὐτό τόν ἀνθρωπο τόν μακαρίζουν ὅλοι οἱ Ἄγγελοι. Ἀπ' αὐτό τόν ἀνθρωπο ποτέ δέν ἀπομακρύνεται ὁ Δεσπότης· διότι ὁ Θεός εἶναι ἀγάπη, καί ὅποιος μένει μέσα στήν ἀγάπη, μένει μέσα στόν Θεό, καί ὁ Θεός μένει μέσα σ' αὐτόν¹⁰.

Καί ὅσο γιά τήν ἀγάπη αὐτά. Ἐμεῖς ὅμως ἄς ἐπιστρέψουμε πάλι στό θέμα μας, καί ἄς μιλήσουμε γιά τή μετάνοια καί γιά τή μέλλουσα κρίση. Αὐτά ἄς τά μελετοῦμε, ἀγαπητοί, νύχτα καί μέρα, ἔχοντας στραμμένο τό βλέμμα μας στήν τελευταία ὥρα, καί νά μήν ξεχάσετε τή φλόγα πού δέ σβήνει ποτέ. Ἡ φαλμωδία ἄς εἶναι ἀδιάκοπα στό στόμα σας· διότι τό ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ὅταν τό ἀναφέρουμε, διώχνει μακριά τούς δαίμονες. Ὅπου εἶναι ἡ φαλμωδία, ἐκεῖ εἶναι καί ὁ Θεός· ὅπου ὅμως εἶναι τά διαβολικά ἄσματα, ἐκεῖ εἶναι ἡ ὀργή τοῦ Θεοῦ καί ἡ τιμωρία. Ὅπου εἶναι τά ἱερά βιβλία καί οἱ ἀναγνώσεις, ἐκεῖ εἶναι ἡ χαρά τῶν δικαίων καί ἡ σωτηρία τῶν ψυχῶν· ὅπου ὅμως εἶναι οἱ κιθάρες καί οἱ χοροί, ἐκεῖ εἶναι ἡ ζάλη τῶν ἀνδρῶν καί τῶν γυναικῶν καί ἡ γιορτή τοῦ Διαβόλου. Ποιά λοιπόν εἶναι ἡ ὠφέλεια, ἀδελφοί, νά χορεύουμε καί νά διασκεδάζουμε ἐδῶ προσωρινά, ἐκεῖ ὅμως νά τιμωρούμαστε στούς αἰῶνες; Ἄς ἀναλογι-

10. Α' Ἰω. 4, 16.

νος. Τούτου ὁ μισθός καθ' ἐκάστην ἡμέραν αὐξάνει. Τούτου ὁ στέφανος ἠτοιμάσται. Τοῦτον πάντες οἱ Ἄγγελοι μακαρίζουσι. Τούτου ὁ Δεσπότης οὐδέποτε χωρίζεται· ὁ Θεός γάρ ἀγάπη ἐστί, καί ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ ἐν τῷ Θεῷ μένει, καί ὁ Θεός ἐν αὐτῷ.

Καί περὶ μὲν τῆς ἀγάπης ταῦτα. Ἡμεῖς δὲ πάλιν ἐπὶ τὸ προκείμενον ἐπανέλθωμεν, καί λαλήσωμεν περὶ μετάνοίας καί περὶ τῆς μελλούσης κρίσεως. Ταῦτα μελετῶμεν, ἀγαπητοί, νυκτὸς καί ἡμέρας, πρὸς τὴν ἐσχάτην ἀποβλέποντες ὥραν, καί οὐ μὴ λάθησθε τῆς μηδέποτε σβεννυμένης φλογός. Ὁ φαλμός ἐπὶ τοῦ στόματος ὑμῶν ἀδιαλείπτως ἔστω· Θεός γάρ ὀνομαζόμενος φυγαδεύει τοὺς δαίμονας. Ὅπου ὁ φαλμός, ἐκεῖ καί ὁ Θεός· ὅπου δὲ τὰ διαβολικά ἄσματα, ἐκεῖ ὀργὴ Θεοῦ καί οὐαί. Ὅπου ἱεραὶ βίβλοι καί ἀναγνώσεις, ἐκεῖ εὐφροσύνη δικαίων καί σωτηρία ψυχῶν· ἔπου δὲ κιθάραι καί χοροί, ἐκεῖ σκοτισμὸς ἀνδρῶν τε καί γυναικῶν καί τοῦ Διαβόλου ἐορτή. Τί οὖν τὸ ὄφελος, ἀδελφοί, ἐνθεν πρὸς ὥραν χορεύειν καί πανηγυρίζειν, ἐκεῖ δὲ κολάζεσθαι εἰς τοὺς αἰῶνας; Ἐννοήσωμεν ὅτι οὐδὲν ἡμᾶς ὠφελήσουσι τὰ πέρατα τῆς γῆς ἐν τῇ ὥρᾳ

σθοῦμε ὅτι δέ θά μᾶς ὠφελήσουν σέ τίποτε ἐκείνη τήν ὥρα τά πέρα-
τα τῆς γῆς. Ἄς σκεφθοῦμε ὅτι ἐκεῖ κανεῖς δέν μπορεῖ νά βοηθήσει
ἄλλον, ἀλλά ὁ καθέννας σηκώνοντας τό δικό του φορτίο στέκεται πε-
ριμένοντας τήν ἀπόφαση πού πρόκειται νά ἐκδοθεῖ ἐναντίον του.

Αὐτά ἔχοντας στό νοῦ μας, ἀγαπητοί, ἄς ζήσουμε στήν παρού-
σα ζωή μέ σωφροσύνη καί δικαιοσύνη καί εὐσέβεια¹¹, ὅπως δίδαξε ὁ
Ἀπόστολος. Ἄς καθαρίσουμε τούς ἑαυτούς μας ἀπό κάθε μολυσμό
τοῦ σώματος καί τῆς ψυχῆς¹². Ἄς πετάξουμε ἀπό πάνω μας τά
ἔργα τοῦ σκότους¹³ καί τούς τρόπους τῶν εἰδωλολατρῶν, καί ἄς μή
συμπεριφερθοῦμε πιά, ὅπως συμπεριφέρονται καί οἱ ἄλλοι εἰδωλο-
λάτρες¹⁴. Ἐορτάζοντας τίς μνημέες τῶν Ἀγίων, ἄς θυμηθοῦμε ὅλους
ὄσους βρίσκονται σέ ἀδυναμία: τίς χῆρες, τά ὀρφανά, τούς ξένους,
τούς φτωχοῦς, ὄσους εἶναι σέ φυλακές, ὄσους εἶναι σέ ἐρήμους καί
σέ βουνά καί σέ σπήλαια καί στίς ὀπές τῆς γῆς¹⁵. Ἄς τιμήσουμε τίς
γιορτές, γιορτάζοντάς τεσ ὄχι μέ πανηγύρια, ἀλλά θεάρεστα· ὄχι
κοσμικά, ἀλλά πνευματικά καί χριστιανικά. Ἄς μή στολίσουμε μέ
στεφάνια τά πρόθυρα, ἄς μή στήσουμε χορούς, ἄς μήν ἀποχαυνώ-
σουμε τήν ἀκοή μας μέ αὐλοῦς καί κιθάρες, ἄς μήν ντυθοῦμε μέ πο-
λυτελεῖ ἑνδύματα, οὔτε μέ χρυσά στολίδια, οὔτε μέ φαγοπότια καί

11. Τιτ. 2, 12.

12. Β' Κορ. 7, 1.

13. Ρωμ. 13, 12.

14. Ἐφεσ. 4, 17.

15. Ἐβρ. 11, 38.

ἐκείνη. Ἐνθυμηθῶμεν ὅτι ἐκεῖ οὐδεῖς δύναται βοηθῆσαι ἄλλον, ἀλλ' ἕκαστος τό
ἴδιον φορτίον βαστάζων ἴσταται, ἐκδεχόμενος τήν ἀπόφασιν τήν μέλλουσαν
ἐξελθεῖν κατ' αὐτοῦ.

Ταῦτα κατὰ νοῦν ἔχοντες, ἀγαπητοί, σωφρόνως καί δικαίως καί εὐσεβῶς
ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, ὡς ὁ Ἀπόστολος ἐδίδαξε. Καθαρίσωμεν ἑαυτούς ἀπό
παντός μολυσμοῦ σαρκὸς καί πνεύματος. Ἀποθῶμεθα τά ἔργα τοῦ σκότους καί
τά τῶν ἐθνῶν σχήματα, καί μηκέτι περιπατήσωμεν, καθὼς καί τά λοιπὰ ἔθνη
περιπατοῦσι. Τὰς τῶν Ἀγίων μνείας ἐπιτελοῦντες, μνημονεύσωμεν πάντων
τῶν ἐν ἀδυναμίᾳ, χηρῶν, ὀρφανῶν, ξένων, πτωχῶν, τῶν ἐν φυλακαῖς, τῶν ἐν
ἐρημίαις καί ὄρεσι καί σπηλαίοις καί ταῖς ὀπαῖς τῆς γῆς. Τὰς ἐορτάς τιμήσω-
μεν, ἐορτάζοντες μή πανηγυρικῶς, ἀλλά θεϊκῶς· μή κοσμικῶς, ἀλλ' ὑπερκο-
σμῶς καί χριστιανικῶς. Μή πρόθυρα στεφανώσωμεν, μή χορούς στησώμεθα,
μή αὐλοῖς καί κιθάραις τήν ἀκοήν ἡμῶν ἐκθηλύνωμεν, μή ἱμάτια μαλακά περι-
βαλώμεθα, μή χρυσοῦ περιλάμψουσι, μή κώμοις καί μέθαις, μή κοίταις καί

μεθύσια, οὔτε μέ ἀκολασίες καί ἀσέλγειες· ἀλλά ὅλα αὐτά ἄς τά ἀφήσουμε γιά τούς εἰδωλολάτρες καί τούς Ἰουδαίους. Ἐμεῖς ἀπεναντίας ἄς στολίσουμε τά πρόθυρά μας μέ τόν τίμιο καί ζωοποιό σταυρό τοῦ Σωτήρα, λέγοντας μαζί μέ τόν Ἀπόστολο· «Ἐγώ ποτέ νά μήν καυχηθῶ γιά τίποτε ἄλλο, παρά μόνο γιά τό σταυρό τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ»¹⁶. Καί στίς θύρες μας καί στά μέτωπά μας καί στό στήθος μας καί στό στόμα μας καί σέ κάθε μέλος τοῦ σώματός μας, ἄς χαράξουμε τόν ζωοποιό σταυρό καί ἄς ὀπλισθοῦμε μ' αὐτόν, ὁ ὁποῖος εἶναι τό ἀνίκητο ὄπλο τῶν Χριστιανῶν, ὁ νικητής τοῦ θανάτου, ἡ ἐλπίδα τῶν πιστῶν, τό φῶς τῶν περάτων τῆς γῆς, ὁ ἀνοιχτής τοῦ παραδείσου, ὁ καθαιρέτης τῶν αἱρέσεων, τό στερέωμα τῆς πίστεως, τό μεγάλο φυλακτήριο καί τό σωτήριο καύχημα τῶν Ὀρθοδόξων. Αὐτόν, Χριστιανοί, κάθε μέρα καί νύχτα καί ὥρα καί στιγμή, ἄς μή σταματοῦμε νά τόν περιφέρουμε σέ κάθε τόπο. Χωρίς αὐτόν τίποτε νά μήν κάνεις, ἀλλά ἀπεναντίας καί ὅταν πέφτεις νά κοιμηθεῖς, καί ὅταν σηκώνεσαι ἀπό τόν ὕπνο, καί ὅταν ἐργάζεσαι, καί ὅταν τρῶς, καί ὅταν πίνεις, καί ὅταν ὀδοιπορεῖς, καί ὅταν ταξιδεύεις στή θάλασσα, καί ὅταν διαβαίνεις ἕναν ποταμό, ὅλα τά μέλη τοῦ σώματός σου στόλισέ τα μέ τόν ζωοποιό σταυρό, καί δέ θά σέ πλησιάσουν συμφορές, καί τιμωρία δέ θά πλησιάσει στήν κατοικία

16. Γαλ. 6, 14.

ἀσελγείαις· ἀλλά ταῦτα πάντα παρεάσωμεν Ἑλλησι καί Ἰουδαίοις. Ἡμεῖς δὲ τῷ τιμίῳ καί ζωοποιῷ σταυρῷ τοῦ Σωτήρος τὰ πρόθυρα ἡμῶν στεφανώσωμεν, λέγοντες μετὰ τοῦ Ἀποστόλου· ἐμοὶ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι, εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Καί ἐπὶ τῶν θυρῶν ἡμῶν τὸν ζωοποιὸν σταυρὸν καί ἐπὶ τῶν μετώπων καί ἐπὶ τοῦ στήθους καί ἐπὶ τοῦ στόματος καί ἐπὶ παντὸς μέλους ἡμῶν τοῦτον ἐνημειωσώμεθα καί αὐτόν ὀπλισώμεθα, τὸ ἀήττητον ὄπλον τῶν Χριστιανῶν, τὸν νικητὴν τοῦ θανάτου, τὴν ἐλπίδα τῶν πιστῶν, τὸ φῶς τῶν περάτων, τὸν ἀνοίχτην τοῦ παραδείσου, τὸν τῶν αἱρέσεων καταλύτην, τὸ στερέωμα τῆς πίστεως, τὸ μέγα φυλακτήριον καί σωτήριο καύχημα τῶν Ὀρθοδόξων. Τοῦτον, Χριστιανοί, καθ' ἐκάστην ἡμέραν καί νύχτα καί ὥραν καί στιγμήν μὴ διαλείπωμεν περιφέροντες ἐν παντὶ τόπῳ. Χωρὶς αὐτοῦ μηδὲν ἐπιτελέσης, ἀλλὰ καί κοιμώμενος καί ἀνιστάμενος καί ἐργαζόμενος καί ἐσθίων καί πίνων καί ὀδεύων καί θάλασσαν πλέων καί ποταμὸν διαβαίνων, πάντα τὰ μέλη σου τῷ ζωοποιῷ σταυρῷ κατακόσμησον, καί οὐ προσελεύσεται πρὸς σὲ κακὰ, καί μάστιξ οὐκ ἐγγιεῖ ἐν τῷ σκηνώματί σου. Τοῦτον θεω-

σου¹⁷. Αὐτόν βλέποντάς τον οἱ δυνάμεις τοῦ 'Εχθροῦ ὑποχωροῦν ἀπό φόβο. Αὐτός καί τήν οἰκουμένη ἀγίασε· αὐτός ἐξαφάνισε τό σκοτάδι καί ἐπανέφερε τό φῶς· αὐτός κατάργησε τήν πλάνη· αὐτός συναξε τά ἔθνη ἀπό τήν ἀνατολή καί ἀπό τή δύση καί ἀπό τό βορρᾶ καί ἀπό τό νότο, καί τά ἔνωσε μέσα στήν ἀγάπη σέ μιᾶ 'Εκκλησία καί σέ μιᾶ πίστη καί σέ ἕνα βάπτισμα· αὐτός πού εἶναι τό ἀπόρθητο τεῖχος τῶν 'Ορθοδόξων.

Ποιό στόμα ἢ ποιᾶ γλῶσσα θά ἐγκωμιάσει ἄξια τό ἀκατανίκητο ὄπλο τοῦ βασιλιᾶ Χριστοῦ; 'Ο σταυρός εἶναι πού στήθηκε στόν τόπο τοῦ Κρανίου καί πού ἀμέσως βλάστησε τό σταφύλι τῆς ζωῆς μας. Μ' αὐτό τό τίμιο ὄπλο ὁ Χριστός ὁ Σωτήρας μας ἔσχισε τήν ἀχώρητα γη κοιλιᾶ τοῦ ἄδη καί ἔφραξε τό πανοῦργο στόμα τοῦ Διαβόλου. Αὐτόν ὅταν τόν εἶδε ὁ σταλμένος ἀπό τόν Θεό θάνατος, ἄφησε ἐλεύθερους ὅλους ὅσους εἶχε στήν ἐξουσία του ἀπό τόν καιρό τοῦ πρωτόπλαστου. Μ' αὐτόν ἀφοῦ ὀπλίσθηκαν οἱ μακάριοι 'Απόστολοι, καταπάτησαν ὅλη τή δύναμη τοῦ 'Εχθροῦ. Αὐτόν φορώντας τον ἀντί γιά θώρακα οἱ στρατιῶτες τοῦ Χριστοῦ καί μάρτυρες, κατάργησαν ὅλες τίς πανουργίες καί τίς θρασύτητες τῶν τυράννων. Αὐτόν σηκώνοντάς τον ἐκεῖνοι πού ἀπαρνοῦνται τόν κόσμο, βρίσκουν μέ πολλή προθυ-

17. Ψαλ. 90, 10.

ροῦσαι αἱ ἐναντίαι δυνάμεις φρίττουσαι ὑποχωροῦσιν. Οὗτος καί τήν οἰκουμένην ἡγίασεν· οὗτος τό σκότος ἠφάνισε καί τό φῶς ἐπανήγαγεν· οὗτος τήν πλάνην κατήργησεν· οὗτος τά ἔθνη συνήγαγεν ἀπό ἀνατολῶν καί δυσμῶν καί βορρᾶ καί νότου, καί εἰς μίαν ἐκκλησίαν καί εἰς μίαν πίστιν καί εἰς ἕν βάπτισμα ἐν ἀγάπῃ συνέδησε· τό ἀκαταμάχητον τεῖχος τῶν 'Ορθοδόξων.

Ποῖον στόμα ἢ ποιᾶ γλῶσσα ἀξίως ἐγκωμιάσει τό ἀκαταμάχητον ὄπλον τοῦ βασιλέως Χριστοῦ; Οὗτός ἐστιν ὁ παγεῖς ἐν τόπῳ κρανίου καί εὐθέως βλαστήσας τόν βότρυν τῆς ζωῆς ἡμῶν. 'Εν τούτῳ τῷ τιμίῳ ὄπλῳ Χριστός ὁ Σωτήρ ἡμῶν διέρρηξε τήν παμφάγον τοῦ ἄδου γαστέρα καί τό πολυμήχανον τοῦ Διαβόλου ἐνέφραξε στόμα. Τοῦτον ἰδὼν ὁ θεήλατος θάνατος πάντας οὓς εἶχεν ἀπό τοῦ πρωτοπλάστου ἀπέλυσε. Τούτῳ ὀπλισάμενοι οἱ μακάριοι 'Απόστολοι, πᾶσαν τήν δύναμιν τοῦ 'Εχθροῦ κατεπάτησαν. Τοῦτον περιβαλλόμενοι ἀντί θώρακος οἱ στρατιῶται τοῦ Χριστοῦ καί μάρτυρες, πάσας τὰς ἐπινοίας καί θράση τῶν τυράννων κατήργησαν. Τοῦτον βαστάζοντες οἱ τῷ κόσμῳ ἀποτασσόμενοι, μετὰ πολλῆς προθυμίας [κατοικοῦσιν] ἐν ὄρεσι καί σπηλαίοις καί ταῖς ὄπαῖς

μία τόπο διαμονῆς στά βουνά καί στά σπήλαια καί στίς ὀπές τῆς γῆς¹⁸.

ᾠ τήν ἀμέτρητη ἀγαθότητα τοῦ φιλόανθρωπου Θεοῦ! Πόσα πολλά ἀγαθὰ δώρισε διά μέσου τοῦ σταυροῦ στό ἀνθρώπινο γένος; Ὁ σταυρός ἐπίσης κατά τή συντέλεια τοῦ κόσμου, στή δευτέρα παρουσία τοῦ Κυρίου, πρόκειται νά ἐμφανισθεῖ πρῶτος στόν οὐρανό μέ πολλή δόξα καί μέ μεγάλη στρατιά Ἀγγέλων¹⁹, προκαλώντας ἀπό τή μιά φόβο καί θλίψη στούς ἐχθρούς, καί ἀπό τήν ἄλλη χαροποιώντας καί φωτίζοντας τούς πιστούς, καί προμηνύοντας τήν παρουσία τοῦ μεγάλου Βασιλιᾶ.

Καί γιά τόν τίμιο σταυρό βέβαια, αὐτά καί περισσότερα ἀπ' αὐτά μπορεῖ νά πεῖ κανεῖς. Αὐτά ὅμως πού θά συμβοῦν μετά ἀπ' αὐτόν, δηλαδή αὐτά πού θά τόν ἀκολουθήσουν, θά ἀναφέρω τί λογῆς εἶναι. Εἶναι πάνω ἀπό τή λογική καί τή σκέψη· ξεπερνοῦν κάθε περιγραφή καί ἐκπλήσσουν καθέναν πού τά ἀκούει. Ἀλίμονο, ἀδελφοί μου φιλόχριστοι! Ἔφερα στή μνήμη μου ἐκείνη τήν ὥρα καί τρόμαξα, καί τότε θέλησα ἀπό τόν πολύ φόβο νά σταματήσω τό λόγο, ἀναλογιζόμενος αὐτά πού πρόκειται νά ἀποκαλυφθοῦν μετά ἀπό τόν τίμιο σταυρό. Διότι ποιός θά τά διηγηθεῖ, ἢ ποιός θά τολμήσει νά τά περιγράψει; Ποιό στόμα θά τά ἀναγγεῖλει; Καί ποιά γλώσσα θά τά

18. Πρβλ. Ἐβρ. 11, 38.

19. Ματθ. 24, 30.

τῆς γῆς τὰς καταμονάς ποιοῦνται.

ᾠ τῆς ἀμετρήτου ἀγαθότητος τοῦ φιλοανθρώπου Θεοῦ! Πόσα ἀγαθὰ ἐδώρησατο διά τοῦ σταυροῦ τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων; Αὐτός πάλιν ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ κόσμου, ἐν τῇ δευτέρα παρουσία τοῦ Κυρίου, πρῶτος μέλλει ἀναφαίνεσθαι ἐν τῷ οὐρανῷ μετά δόξης πολλῆς καί πλήθους στρατιᾶς Ἀγγέλων, τούς μὲν ἐχθρούς ἐκφοβῶν καί ἐκθλίβων, τούς δὲ πιστούς χαροποιῶν καί φωτίζων, καί τήν παρουσίαν μηνύων τοῦ μεγάλου Βασιλέως.

Καί περὶ μὲν τοῦ τιμίου σταυροῦ ταῦτα καί πλείονα τούτων. Τὰ δὲ μετά τοῦτον, ἤγουν τὰ ὀπίσω αὐτοῦ ἐρχόμενα, διηγήσομαι ποταπά. Ὑπὲρ λόγον καί ἔννοιαν· ὑπερβαίνοντα πᾶσαν διήγησιν καί ἐκπλήττοντα πᾶσαν ἀκοήν. Οἴμοι, ἀδελφοί μου φιλόχριστοι! Ἐμνήσθην τῆς ὥρας ἐκείνης καί ἐτρόμαξα, καί ἐνταῦθα καταπαῦσαι τόν λόγον ἐβουλήθην ἀπὸ τοῦ πολλοῦ φόβου, ἐνθυμούμενος τὰ μέλλοντα ἀποκαλύπτεσθαι ὀπίσω τοῦ τιμίου σταυροῦ. Τίς γάρ αὐτά διηγήσεται, ἢ τίς τολμήσει ἐξεπεῖν; Ποῖον στόμα ἀπαγγεῖλη; Ποῖα δὲ γλώσσα

ἐκφράσει; Καί ποιά φωνή θά τά φανερώσει; Καί ποιά ἀκοή θά μπορέσει νά τά ἀκούσει, αὐτά πού δέν μποροῦν νά τά βαστάξουν οὔτε οἱ οὐρανοί; Διότι τόσο μεγάλα καί φοβερά θαυμαστά γεγονότα οὔτε ἔγιναν σ' ὅλες τίς γενεές, οὔτε θά γίνουν. Καί τώρα βέβαια συχνά, ἂν συμβεῖ μιά πολύ δυνατή ἀστραπή ἢ βροντή, μᾶς τρομάζει ὅλους, καί ὅλοι σκύβουμε στή γῆ καί τρέμουμε ἀπό φόβο. Πῶς λοιπόν θά βαστάξουμε τότε, ὅταν θά ἀκούσουμε τή φωνή τῆς σάλπιγγας νά σαλπίζει φοβερά καί νά ξυπνᾷ²⁰ τοὺς δίκαιους καί τοὺς ἁμαρτωλούς, πού πέθαναν ἀπό τήν ἀρχή τοῦ κόσμου! Τότε στόν ἄδη τά ὅστα τῆς ἀνθρώπινης φύσης μόλις θά ἀκούσουν τή φωνή τῆς σάλπιγγας, θά τρέχουν παντοῦ μέ βιασύνη, ζητώντας τό καθένα τοὺς ἄρμους του. Ὅταν θά δοῦμε ὅλους τοὺς ἀνθρώπους νά ἀνασταίνονται, ὁ καθένας ἀπό τόν τόπο του, καί νά συναθροίζονται ἀπό τά πέρατα τῆς γῆς στό δικαστήριον, ποιός φόβος καί ποιά φρίκη θά μᾶς κυριεύσει; Διότι θά προστάξει ὁ μέγας Βασιλιάς, καί ἀμέσως μέ τρόμο καί μέ βιασύνη θά δώσει ἡ γῆ τοὺς νεκροὺς της, ἡ θάλασσα τοὺς δικούς της νεκροὺς καί ὁ ἄδης τοὺς δικούς του²¹. καί ἡ θηρίο ἄρπαξε κάποιον, ἡ ψάρι τόν κομμάτιασε, ἡ ὄρνειο τόν ξέσχισε, ὅλοι στή στιγμή θά παρουσιασθοῦν, καί δέ θά λείψει οὔτε μιά τρίχα.

20. Α' Θεσσ. 4, 16.

21. Ἄποκ. 20, 13.

φθέγγεται; Ποία δὲ φωνή δηλώσει; Ποία δὲ ἀκοή χωρήσει ἀκοῦσαι, ἅπερ οὐδὲ οἱ οὐρανοὶ ὑπενεγκεῖν δύνανται; Τοιαῦτα γὰρ μεγάλα καί φρικτὰ θαυμάσια οὔτε ἐγένοντο ἐν ὄλαις ταῖς γενεαῖς, οὔτε γενήσονται. Καί ἄρτι μὲν πολλάκις, ἐὰν ἀστραπή ἢ βροντὴ τραυτοτέρα γένηται, πάντας ἐκθροεῖ, καί πάντες εἰς γῆν ἐπικλινόμενοι δειλιῶντες φρίττομεν. Πῶς δὲ ὑπενέγκωμεν τότε, ὅταν ἀκούσωμεν τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος φοβερὸν κεκραγίας καί ἐξυπνίζουσης τοὺς ἀπ' αἰῶνος κεκοιμημένους δικαίους τε καί ἁμαρτωλούς! Τότε ἐν τῷ ἄδη τά ὅστα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἀκούσαντα τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος, περιτρέχουσι μετὰ σπουδῆς, ζητοῦντα τὰς ἑαυτῶν ἀρμονίας. Ὅταν ἴδωμεν πᾶσαν ἀνθρωπίνην φύσιν ἀνισταμένην, ἕκαστον ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ, καί ἐπισυναγομένους ἀπὸ τῶν περάτων τῆς γῆς πρὸς τὸ κριτήριον, ποῖος φόβος, ποταπὴ δὲ φρίκη λήψεται ἡμᾶς; Κελεύει γὰρ ὁ μέγας Βασιλεύς, καί εὐθέως μετὰ τρόμου καί σπουδῆς δώσει ἡ γῆ τοὺς νεκροὺς αὐτῆς, ἡ θάλασσα τοὺς ἑαυτῆς νεκροὺς, καί ὁ ἄδης τοὺς ἰδίους νεκροὺς· καί εἴτε θηρίον ἤρπασεν, ἢ ἰχθὺς ἐμέλισεν, εἴτε ὄρνειον διήρπασε, πάντες ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ παραστήσονται, καί θριξ μίαν οὐκ ἀπολειφθήσεται.

Όταν θά δοῦμε τόν πύρινο ποταμό νά ὀρμᾷ ἀπό τήν ἀνατολή μέ θυμό, ὅπως ἡ ἄγρια θάλασσα, καί νά καταβροχθίζει τά βουνά καί τίς κοιλάδες, καί νά κατακαίει ὅλη τή γῆ καί τά ἔργα πού ὑπάρχουν σ' αὐτή, τότε, ἀγαπητοί, ἀπό τή φωτιά ἐκείνη οἱ πηγές θά στερέψουν, τά ποτάμια θά ἐξαφανισθοῦν, ἡ θάλασσα θά μεταβληθεῖ σέ ξηρά, ὁ ἀέρας θά διαταραχθεῖ, τά ἄστρα θά πέσουν ἀπό τόν οὐρανό, ὁ ἥλιος θά σβῆσει, ἡ σελήνη θά γίνει κόκκινη σάν αἷμα²², ὁ οὐρανός θά τυλιχθεῖ, σάν βιβλίο²³. ὅταν μάλιστα θά δοῦμε τούς Ἀγγέλους νά ἀποστέλλονται καί νά τρέχουν ὀλόγυρα μέ βιασύνη καί νά συνάξουν τούς ἐκλεκτούς δούλους τοῦ Θεοῦ ἀπό τή μία ἄκρη τοῦ οὐρανοῦ ὡς τήν ἄλλη²⁴. ὅταν θά δοῦμε καινούριο οὐρανό καί καινούρια γῆ²⁵. ὅταν θά δοῦμε τόν φοβερό θρόνο νά ἐτοιμάζεται· ὅταν θά δοῦμε τό σημεῖο τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου νά φανεῖ στόν οὐρανό²⁶, δηλαδή τόν τίμιο καί ζωοποιό σταυρό νά φωτίζει ὅλα τά πέρατα τῆς γῆς, τότε ὅλοι βλέποντας ὅτι φάνηκε ψηλά αὐτό τό βασιλικό καί φοβερό σκῆπτρο, θά καταλάβει ὁ καθένας ὅτι ἀμέσως πίσω ἀπό αὐτό πρόκειται νά ἐμφανισθεῖ ἐκείνη τήν ὥρα ὁ Βασιλιάς.

Ποιός λοιπόν θά ἀντικρύσει τόν Χριστό καί θά μπορέσει νά ἀ-

22. Ματθ. 24, 29· Ἀποκ. 6, 12-13.

25. Πρβλ. Β' Πέτρ. 3, 13.

23. Πρβλ. Ἀποκ. 6, 14.

26. Ματθ. 24, 30.

24. Ματθ. 24, 31.

Όταν ἴδωμεν τόν πύρινον ποταμόν ἐξερχόμενον ἀπό ἀνατολῶν μετὰ θυμοῦ, ὡσπερ ἀγρίαν θάλασσαν, καί κατεσθίοντα τά ὄρη καί τὰς νάπας, καί κατακαίοντα πᾶσαν τήν γῆν καί τά ἐν αὐτῇ ἔργα, τότε, ἀγαπητοί, ἐκ τοῦ πυρός ἐκείνου αἱ πηγαί ἐκλείπουσιν, οἱ ποταμοὶ ἀφανίζονται, ἡ θάλασσα ξηραίνεται, ὁ ἀήρ κλονεῖται, τά ἄστρα πίπτουσιν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ὁ ἥλιος ἐκλείπει, ἡ σελήνη μεταβάλλεται εἰς αἷμα, ὁ οὐρανός εἰλίσσεται ὡς βιβλίον. Ὅταν δὲ θεωρήσωμεν τούς Ἀγγέλους ἀποστελλομένους καί περιτρέχοντας μετὰ σπουδῆς καί ἐπισυνάγοντας τούς ἐκλεκτούς δούλους τοῦ Θεοῦ ἀπ' ἄκρων οὐρανοῦ ἕως ἄκρων αὐτοῦ· ὅταν ἴδωμεν οὐρανὸν καινὸν καί γῆν καινήν· ὅταν ἴδωμεν τόν φοβερόν θρόνον ἐτοιμαζόμενον· ὅταν θεωρήσωμεν τὸ σημεῖον τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἀναφανέν ἐν τῷ οὐρανῷ, τὸν τίμιον καί ζωοποιὸν σταυρὸν φωτίζοντα πάντα τά πέρατα τῆς γῆς, τότε πάντες θεωροῦντες ἐν τῷ ὕψει φανέν τὸ βασιλικὸν τοῦτο καί φοβερόν σκῆπτρον, ἐπιγινώσκει ἕκαστος ὅτι εὐθέως ὀπίσω τούτου ὁ Βασιλεὺς μέλλει ἀναφαίνεσθαι ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ.

Τίς ἄρα ἀπαντήσεται τῷ Χριστῷ καί ἀπολογήσεται; Καί ἐὰν σύνοιδεν

πολογηθεῖ; Καί ἂν ἡ συνείδησή του τόν ἐλέγχει γιά σφάλματα ἢ γιά παραπτώματα, θά σταθεῖ γυμνός καί λυπημένος, περιμένοντας τήν ἀπόφαση πού πρόκειται νά ἐκδοθεῖ ἐναντίον του. Διότι ὁ καθένας βλέπει τίς πράξεις του νά βρίσκονται μπροστά του, εἴτε καλές εἴτε φαῦλες. Τότε ἐκεῖνοι πού βάδισαν τόν στενό καί γεμάτο δυσκολίες δρόμο, καί ὅλοι ὅσοι μετανόησαν εἰλικρινά, καί ὅλοι οἱ ἐλεήμονες καί οἱ φιλόξενοι θά σταθοῦν χαρωποί, περιμένοντας μέ πολλή χαρά τή μακαριότητα πού ἐλπίζουν καί τήν ἐμφάνιση τῆς δόξας τοῦ μεγάλου Θεοῦ καί Σωτήρα μας Ἰησοῦ Χριστοῦ²⁷. Διότι ἔρχεται γιά νά στεφανώσῃ ἐκείνους πού ἀγωνίζονται μέ ἀγρυπνίες καί προσευχές καί νηστεῖες καί ψαλμωδίες. Ἔρχεται γιά νά μακαρίσῃ ἐκείνους πού πένθησαν γιά τὰ παραπτώματά τους. Ἔρχεται γιά νά εὐφράνει τοὺς ἐλεήμονες. Ἔρχεται γιά νά ὑψώσῃ ἐκείνους πού ἔγιναν φτωχοί γιά χάρη τοῦ ὀνόματός του· ἐκείνους πού δέν ἀγάπησαν τόν κόσμο καί τὰ πράγματα πού εἶναι στόν κόσμο, ἀλλά τὰ ἐγκατέλειψαν ὅλα καί ἀκολούθησαν μόνο αὐτόν. Ἔρχεται ὄχι πιά ἀπό τή γῆ, ἀλλά ἀπό τόν οὐρανό, σάν φοβερή ἀστραπή. Τότε θά ἀκουσθεῖ δυνατή κραυγή, πού θά λέει· «Νά, ὁ Νυμφίος ἔρχεται! Νά, ὁ Κριτής φθάνει! Νά, ὁ Δικαστής τῶν δικαστῶν ἐμφανίζεται! Νά, ὁ Θεός ὅλου τοῦ κόσμου

27. Τιτ. 2, 13.

ἐαυτῶν πταίσματα ἢ παραπτώματα, ἴσταται γυμνός καί τεθλιμμένος, ἐκδεχόμενος τήν ἀπόφασιν τήν μέλλουσαν ἐξελθεῖν κατ' αὐτοῦ. Ἐκαστος γάρ θεωρεῖ τὰ ἴδια ἔργα αὐτοῦ πρό προσώπου αὐτοῦ ἰστάμενα, κἂν τε ἀγαθὰ, κἂν τε φαῦλα. Τότε οἱ τήν στενήν καί τεθλιμμένην ὁδὸν βαδίσαντες, καί πάντες οἱ γνησίως μετανόησαντες, καί πάντες οἱ ἐλεήμονες καί ξενοδόχοι ἴστανται ἰλαροί, μετὰ πάσης χαρᾶς προσδεχόμενοι τήν μακαρίαν ἐλπίδα καί ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου Θεοῦ καί Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἔρχεται γάρ ἵνα στεφανώσῃ τοὺς ἀγωνιζομένους ἐν ἀγρυπνίαις καί προσευχαῖς καί νηστείαις καί ψαλμωδίαις. Ἔρχεται ἵνα μακαρίσῃ τοὺς πενήθησαντας ἐπὶ τοῖς παραπτώμασιν αὐτῶν. Ἔρχεται ἵνα εὐφράνη τοὺς ἐλεήμονας. Ἔρχεται ἵνα ὑψώσῃ τοὺς πτωχεύσαντας διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ· τοὺς μὴ ἀγαπήσαντας τόν κόσμον καί τὰ ἐν κόσμῳ, ἀλλά πάντα καταλιπόντας καί αὐτῶ μόνῳ ἀκολουθήσαντας. Ἔρχεται οὐκέτι ἀπὸ γῆς, ἀλλ' ἐξ οὐρανοῦ, ὡς ἀστραπή φοβερὰ. Τότε γίνεται κραυγή μεγάλη λέγουσα· Ἴδου ὁ Νυμφίος ἔρχεται! Ἴδου ὁ Κριτής παραγίνεται! Ἴδου ὁ Δικαστής τῶν δικαστῶν ἀποκαλύπτεται! Ἴδου ὁ τῶν ὅλων Θεὸς παραγίνεται

φθάνει, γιά νά κρίνει τήν οἰκουμένη καί νά ἀνταμείψει τόν καθένα ἀνάλογα μέ τά ἔργα του!».

Τότε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, θά τρέμουν ἀπό ἐκείνη τήν κραυγή τά σπλάχνα τῆς γῆς, ἀπό τή μιά ἄκρη ὡς τήν ἄλλη, καί ἡ θάλασσα καί ὅλες οἱ ἄβυσσοι. Τότε, ἀγαπητοί, θά κυριεύσει φόβος καί τρόμος καί ἔκσταση κάθε ἄνθρωπο, ἀπό τήν κραυγή καί ἀπό τόν ἦχο τῆς σάλπιγγας, καί ἀπό τήν προσδοκία αὐτῶν πού ἔρχονται στήν οἰκουμένη. Τότε οἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν θά σαλευθοῦν²⁸. Τότε θά προηγηθοῦν ἀστραπές. Θά τρέχουν μπροστά οἱ στρατιές τῶν Ἀγγέλων. Οἱ χορεῖες τῶν Ἀρχαγγέλων θά ἐτοιμάζονται. Τά Χερουβείμ καί τά πολυόμματα Σεραφείμ θά κράζουν μέ δύναμη καί ἰσχυρή φωνή· «Ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος εἶναι ὁ παντοδύναμος Κύριος, πού ὑπάρχει καί ὑπῆρχε καί ἔρχεται, ὁ Παντοκράτορας»²⁹. Τότε κάθε δημιουργήμα στόν οὐρανό καί ἐπάνω στή γῆ θά κράζει μέ δύναμη· «Εὐλογημένος αὐτός πού ἔρχεται στό ὄνομα τοῦ Κυρίου»³⁰. Τότε θά σχισθοῦν οἱ οὐρανοί καί θά φανεῖ ὁ Βασιλιάς τῶν βασιλέων καί ὁ Ἄρχοντας τῶν ἀρχόντων, σάν φοβερή ἀστραπή, μέ πολλή δύναμη καί ἀνέκφραστη δόξα. Καί θά τόν δεῖ αὐτόν κάθε μάτι, καί ἐκεῖνοι πού τόν κέντησαν μέ τή λόγχη, καί θά θρηνήσουν ἐξαιτίας του

28. Λουκ. 21, 26.

30. Πρβλ. Ματθ. 23, 39· Λουκ. 13, 35.

29. Πρβλ. Ἀποκ. 4, 8.

κρίναι τήν οἰκουμένην καί ἀποδοῦναι ἐκάστῳ κατὰ τά ἔργα αὐτοῦ!

Τότε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ἐκ τῆς κραυγῆς ἐκείνης τρομάξουσιν οἱ νεφροὶ τῆς γῆς ἀπό περάτων ἕως περάτων, καί θάλασσα καί πᾶσαι ἄβυσσοι. Τότε, ἀγαπητοί, φόβος καί τρόμος καί ἔκστασις λήφεται πάντα ἄνθρωπον ἐκ τῆς κραυγῆς καί τοῦ ἠχοῦ τῆς σάλπιγγος καί τῆς προσδοκίας τῶν ἐπερχομένων τῆ οἰκουμένην. Τότε αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται. Τότε προβαδίσουσιν ἀστραπαί. Προτρέχουσι στρατιαί Ἀγγέλων. Οἱ τῶν Ἀρχαγγέλων χοροὶ ἐτοιμάζονται. Τά Χερουβείμ καί τά Σεραφείμ τά πολυόμματα ἐν ἰσχύϊ καί βοᾷ κράζουσιν· ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος Σαβαώθ, ὁ ὢν καί ὁ ἦν καί ὁ ἐρχόμενος, ὁ παντοκράτωρ. Τότε πᾶν κτίσμα ἐν οὐρανῶ καί ἐπὶ γῆς ἐν δυνάμει κράζουσιν· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου. Τότε σχισθήσονται οἱ οὐρανοὶ καί ἀποκαλυφθήσεται ὁ τῶν βασιλέων Βασιλεὺς καί Ἄρχων τῶν ἀρχόντων, ὡς ἀστραπή φοβερὰ, μετὰ δυνάμεως πολλῆς καί δόξης ἀνεϊκίστου. Καί ὄψεται αὐτόν πᾶς ὀφθαλμός, καί οἵτινες αὐτόν ἐξεκέντησαν, καί κόψονται

ὅλες οἱ φυλές τῆς γῆς³¹. Τότε ὁ οὐρανός καὶ ἡ γῆ θά τραποῦν σέ φυγή, ὅπως προεῖπε ὁ Ἰωάννης, λέγοντας· «Εἶδα ἓνα μεγάλο λευκὸ θρόνον, καὶ ἐκεῖνον πού καθόταν ἐπάνω σ' αὐτόν· ἀπὸ τὴν παρουσία του ἔφυγε ὁ οὐρανός καὶ ἡ γῆ»³². Ἀλίμονο, ποῦ θά σταθοῦμε ἐμεῖς οἱ ἁμαρτωλοὶ! Τότε θά καθίσει ἐπάνω στὸν ἔνδοξο θρόνον του, ὅπως ἔχει πεῖ, καὶ θά συναχθοῦν μπροστά του ὅλα τὰ ἔθνη³³. Ἄραγε, τί λογιῆς θά πρέπει νά βρεθεῖ ἡ ψυχὴ, γιὰ νά μπορέσει νά βαστάξει, ὅταν θά τοποθετηθοῦν οἱ θρόνοι, καὶ θά καθίσουν οἱ δικαστές, καὶ θά ἀνοιχθοῦν τὰ βιβλία; Τότε θά δοῦμε τίς ἀμέτρητες δυνάμεις τῶν Ἀγγέλων νά στέχονται ὀλόγυρα μέ φόβο. Τότε τὰ ἔργα τοῦ καθενὸς θά ἀναγνωσθοῦν καὶ θά παρουσιασθοῦν μπροστά στοὺς Ἀγγέλους καὶ στοὺς ἀνθρώπους. Τότε θά ἐκπληρωθεῖ ἡ προφητεία τοῦ Δανιήλ, ἡ ὁποία λέει· «Ἐγὼ ὁ Δανιήλ ἔβλεπα, ὡσότου τοποθετήθηκαν οἱ θρόνοι, καὶ κάθισε ὁ Παλαιὸς τῶν ἡμερῶν. Τὸ ἔνδυμά του ἦταν λευκὸ σάν τὸ χιόνι· οἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς του ἦταν σάν καθαρὸ μαλλί· ὁ θρόνος του ἦταν φλόγα φωτιᾶς· οἱ τροχοὶ τοῦ θρόνου του ἦταν φωτιά πού ἔβγαζε φλόγες· πύρινος ποταμὸς ἔτρεχε μπροστά του· χίλιες χιλιάδες τὸν ὑπηρετοῦσαν καὶ μύριες μυριάδες στεκόταν ἐνώπιόν του· στήθηκε δικαστήριον καὶ ἀνοίχθηκαν τὰ βιβλία»³⁴.

31. Ἀποκ. 1, 7.

32. Ἀποκ. 20, 11.

33. Ματθ. 25, 31-32.

34. Δαν. 7, 9-10.

ἐπ' αὐτῷ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς. Τότε ὁ οὐρανός καὶ ἡ γῆ εἰς φυγὴν τραπή-
 σονται, καθὼς ὁ Ἰωάννης προεδήλωσε, λέγων· εἶδον θρόνον λευκὸν μέγαν,
 καὶ τὸν καθήμενον ἐπ' αὐτόν· οὐ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ ἔφυγεν ὁ οὐρανός καὶ ἡ
 γῆ. Φεῦ, ἁμαρτωλοὶ δὲ ποῦ στησόμεθα! Τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ,
 καθὼς εἶρηκε, καὶ συναχθήσονται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη. Ποταπὴ
 ἄρα ψυχὴ μέλλει εὐρεθῆναι, ἵνα δυναθῆ ὑπομεῖναι, ὅτε τεθῶσι θρόνοι, καὶ κρι-
 τήριον καθίσει, καὶ βίβλοι ἀνοιχθῶσι; Τότε θεασόμεθα τὰς ἀναριθμήτους τῶν
 Ἀγγέλων δυνάμεις παρεστῶσας κύκλῳ ἐν φόβῳ. Τότε ἐνὸς ἐκάστου τὰ ἔργα
 ἐπὶ Ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων ἀναγινώσκονται καὶ θριαμβεύονται. Τότε πλη-
 ροῦται ἡ προφητεία Δανιήλ, ἡ λέγουσα· ἐγὼ Δανιήλ ἐθεώρουν, ἕως οὐ θρόνοι
 ἐτέθησαν, καὶ ὁ παλαιὸς ἡμερῶν ἐκάθισε. Τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὡσεὶ χιῶν·
 ἡ θριξὶς τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ὡσεὶ ἔριον καθαρὸν· ὁ θρόνος αὐτοῦ φλόξ πυρός· οἱ
 τροχοὶ αὐτοῦ πῦρ φλέγον· ποταμὸς πυρός εἴλκεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ· χίλια χι-
 λιάδες ἐλειτούργουν αὐτῷ καὶ μύρια μυριάδες παρεστήκεσαν αὐτῷ· κριτήριον
 ἐκάθισε, καὶ βίβλοι ἠνεώχθησαν.

Μεγάλος θά εἶναι ὁ φόβος, ἀδελφοί, ἐκείνη τήν ὥρα, ὅταν θά ἀνοιχθοῦν ἐκεῖνα τά φοβερά βιβλία, ὅπου εἶναι γραμμένα τά ἔργα μας καί τά λόγια μας, καί ὅσα πράξαμε σ' αὐτή τή ζωή, καί νομίσαμε ὅτι διέφυγαν τήν προσοχή τοῦ Θεοῦ πού ἐρευνᾷ τίς διαθέσεις καί τίς ἐπιθυμίες³⁵. Ἐκεῖ εἶναι γραμμένη κάθε πράξη καί κάθε σκέψη τῶν ἀνθρώπων, εἴτε καλή εἴτε φαύλη.

ᾠ, πόσα δάκρυα μᾶς χρειάζονται γιά κείνη τήν ὥρα, γιά τήν ὁποία ἀμελοῦμε! Διότι μέ τά δάκρυα καί τίς ἐλεημοσύνες μποροῦμε νά ἐξαλείψουμε τίς γραμμένες κατηγορίες. ᾠ, πόσο πολύ θά στενάξουμε καί θά χύσουμε ἀξιοθρήνητα δάκρυα, ὅταν θά δοῦμε τήν ἀπόρρητη βασιλεία τῶν οὐρανῶν! Καί ἐπίσης ἀπό τό ἄλλο μέρος θά δοῦμε νά φαίνονται οἱ φοβερές τιμωρίες· καί στή μέση αὐτῶν τῶν τιμωριῶν θά δοῦμε ὅλους τούς ἀνθρώπους, ἀπό τόν πρωτόπλαστο Ἀδάμ ὡς αὐτόν πού γεννήθηκε τελευταῖα ἀπ' ὅλους, καί θά δοῦμε ὅλους νά προσκυνοῦν πεσμένοι μέ τό πρόσωπο στή γῆ! Τότε θά ἐκπληρωθεῖ ὁ λόγος πού εἶναι γραμμένος· «Ὁρκίζομαι στόν ἑαυτό μου, λέει ὁ Κύριος, ὅτι σ' ἐμένα θά καμφθεῖ κάθε γόνατο»³⁶. Καί ἐπίσης ὁ Ἀπόστολος λέει· «Στό ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ θά καμφθεῖ κάθε γόνατο τῶν ἐπουρανίων καί τῶν ἐπιγείων καί τῶν καταχθονίων, καί κάθε γλῶσσα θά ὁμολογήσει, ὅτι Κύριος εἶναι ὁ Ἰη-

35. Ψαλ. 7, 10.

36. Ἦσ. 49, 18· Ρωμ. 14, 11.

Μέγας ὁ φόβος, ἀδελφοί, ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ, ὅτε ἀνοιχθῶσιν ἐκεῖνα αἱ φοβεραὶ βίβλοι, ἔνθα γεγραμμένα εἰσὶ τὰ ἔργα ἡμῶν καί οἱ λόγοι ἡμῶν, καί ἃ ἐπράξαμεν ἐν τῷ βίῳ τούτῳ, καί ἐνομίσαμεν λαθεῖν τὸν Θεὸν τὸν ἐτάζοντα καρδίας καί νεφρούς. Ἐκεῖ ἀναγέγραπται πᾶσα πρᾶξις καί ἐνθύμησις ἀνθρώπων, κἄν τε ἀγαθὰ κἄν τε φαῦλα.

ᾠ, πόσων δακρύων χρήσομεν διὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ἣν ἀμελοῦμεν! Διὰ γὰρ τῶν δακρύων καί ἐλεημοσυνῶν δυνάμεθα ἐξαλείψαι τὰ γεγραμμένα ἐγκλήματα. ᾠ, πόσα στενάξομεν καί ἐλεεινὰ δακρύσομεν, ὅταν ἴδωμεν τὴν οὐρανῶν βασιλείαν ἀπόρρητον! Καί πάλιν ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους θεασόμεθα τὰς φοβεράς κολάσεις φαινομένας· μέσον δὲ τούτων πᾶσαν φύσιν ἀνθρώπων, ἀπὸ τοῦ πρωτοπλάστου Ἀδάμ ἕως τοῦ γεννηθέντος πάντων ὕστερον, καί πάντα προσκυνοῦντας ἐπὶ πρόσωπον! Τότε πληρωθήσεται ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος· ζῶ ἐγώ, λέγει Κύριος, ὅτι ἐμοὶ κάμψει πᾶν γόνυ. Καί πάλιν ὁ Ἀπόστολος· ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ πᾶν γόνυ κάμψει ἐπουρανίων καί ἐπιγείων καί καταχθονίων, καί πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται, ὅτι Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν

σοῦς Χριστός, γιά νά δοξάζεται ὁ Θεός Πατέρας»³⁷. Ἄμην.

Ἑρώτηση. Τόν ρώτησαν οἱ φιλόχριστοι ἀκροατές: Διδάσκαλε, πές μας καί τὰ ἀκόλουθα αὐτῶν καί πῶς ἐξετάζονται.

Ἀπάντηση. Τότε, ἀδελφοί μου φιλόχριστοι, ὅλη ἡ ἀνθρωπότητα θά στέκεται μεταξύ τῆς βασιλείας καί τῆς καταδίκης, μεταξύ τῆς ζωῆς καί τοῦ θανάτου, μεταξύ τῆς χαρᾶς καί τῆς θλίψης· καί ὅλοι σκύβοντας κάτω τό κεφάλι τους θά βλέπουν ἐκείνους πού στέκονται μπροστά στό βῆμα καί ἐξετάζονται, καί μάλιστα ἐκείνους πού ἔζησαν μέ ἀμέλεια. Καί βλέποντας αὐτά, θά σκύβουν πάλι κάτω τό κεφάλι τους καί θά συλλογίζονται τίς πράξεις τους. Ἄλλά καί θά βλέπει ὁ καθένας νά εἶναι μπροστά του τά ἔργα του, εἴτε καλά εἴτε φαῦλα· ὁ καθένας αὐτά πού ἔστειλε ἀπό πρῖν. Τότε αὐτοί πού ἔπραξαν τά φαῦλα καί δέ μετανόησαν θά λένε θρηνώντας· «ᾠ, πῶς δέν ἀγωνισθήκαμε οἱ ἄθλιοι, ἀλλά χάσαμε τόν καιρό μας μέσα στήν ἀμέλεια, κοροϊδεύοντας καί κοροϊδευόμενοι; Πῶς δέν ἀγρυπνήσαμε; Γιατί δέ νηστεύσαμε; Γιατί δέν ἐλεήσαμε τούς φτωχοῦς; Γιατί φθονήσαμε ἐμεῖς οἱ ἄθλιοι καί διαπράξαμε κακά; Γιατί δέ μετανόησαμε, ὅσο ἦταν καιρός μετάνοιας, ἀλλά περάσαμε τή ζωή μας γελώντας καί τρυφώντας καί ρεμβάζοντας; Ὅταν δέν ὑπάρχει πιά καιρός μετάνοι-

37. Φιλίπ. 2, 10-11.

Θεοῦ Πατρός. Ἄμην.

Ἑρώτησις. Ἑρώτησαν αὐτόν οἱ φιλόχριστοι ἀκροαταί· διδάσκαλε, εἰπέ ἡμῖν καί τὰ τούτοις ἀκόλουθα, καί πῶς ἐπερωτῶνται.

Ἀπόκρισις. Τότε, ἀδελφοί μου φιλόχριστοι, πᾶσα ἡ ἀνθρωπότης ἰσταμένη μέσον τῆς βασιλείας καί τῆς κρίσεως, μέσον ζωῆς καί θανάτου, μέσον χαρᾶς καί ἀνάγκης· καί πάντες κάτω νεύοντες βλέπουσι τούς ἔμπροσθεν τοῦ βήματος παρισταμένους καί ἐπερωτωμένους, καί μάλιστα τούς ἐν ἀμελείᾳ ζήσαντας. Καί ταῦτα θεωροῦντες, πάλιν κάτω νεύοντες ἐνθυμοῦνται τὰς πράξεις αὐτῶν. Ἄλλά καί βλέπει ἕκαστος τὰ ἴδια ἔργα ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἰστάμενα, εἴτε ἀγαθὰ εἴτε φαῦλα· ἕκαστος ἃ προέπεμψε. Τότε οἱ φαῦλα πράξαντες καί μὴ μετανόησαντες ὀδυρόμενοι λέγουσιν· ᾠ, πῶς οὐκ ἠγωνισάμεθα οἱ ἄθλιοι, ἀλλ' ἐν ἀμελείᾳ τόν καιρόν ἀπώλεσαμεν, παίζοντες καί παιζόμενοι; Πῶς οὐκ ἠγρυπνήσαμεν; Διατί οὐκ ἐνηστεύσαμεν; Διατί οὐκ ἠλεήσαμεν πτωχοῦς; Διατί ἐφθονήσαμεν οἱ ἄθλιοι καί ἐπράξαμεν κακά; Διατί οὐ μετενοήσαμεν, ὡς καιρός ἦν μετάνοιας, ἀλλά γελῶντες καί τρυφῶντες καί μετεωριζόμενοι ἐτελέσαμεν; Ὅτε μετάνοιας καιρός

ας, τί θά κάνουμε; Διότι ἔφθασε ἡ φοβερή μέρα καί ὥρα, πού πολλές φορές ἀκούσαμε καί γελούσαμε. Τί θά κάνουμε οἱ δύστυχοι, διότι τά βιβλία ἀνοίχθηκαν καί κρίνουν ὄλους;». Ἐνῶ αὐτοί συλλογίζονται αὐτά, ἀκοῦνε τή φωνή τοῦ Κριτῆ, ὁ ὁποῖος κράζει φοβερά καί λέει· «Δεῖξτε τά ἔργα σας καί πάρτε τό μισθό». Ἐκείνη μάλιστα τήν ὥρα θά σαλευθοῦν ὅλες οἱ τάξεις τῶν Χριστιανῶν· οἱ ἀρχιερεῖς καί οἱ διάκονοι καί οἱ ἄλλες τάξεις τῆς Ἐκκλησίας. Διότι ὁ καθένας, ὅπως λέει ὁ Ἀπόστολος, ἀνασταίνεται στή δική του τάξη³⁸, γιά νά δώσει λόγο στόν Θεό. Τότε θά σαλευθοῦν ἀπό φόβο βασιλεῖς καί ἡγεμόνες, σοφοί καί πλούσιοι καί φτωχοί, διότι ἦρθε ἡ ὥρα γιά νά θερίσει ὁ καθένας αὐτό πού ἔσπειρε.

Ἐρώτηση. Ρώτησαν οἱ φιλόχριστοι ἀκροατές: Πές μας, δοῦλε τοῦ Θεοῦ, καί μετά ἀπ' αὐτά, τί πρόκειται νά ἀκούσουν ἢ νά πάθουν.

Ἀπάντηση. Ἀλίμονο, ἀδελφοί μου φιλόχριστοι! Θέλω νά πῶ καί αὐτά πού θά ἀκολουθήσουν, ἀλλά ἀπό τό φόβο ἐμποδίζομαι. Ἡ φωνή μου χάνεται, τά δάκρυά μου τρέχουν, καί ζαλίζομαι· διότι ἡ διήγηση εἶναι φοβερή.

Ἐρώτηση. Οἱ φιλόχριστοι παρακάλεσαν: Πές, στό ὄνομα τοῦ Κυρίου, γιά τήν ὠφέλειά μας.

38. Α' Κορ. 15, 23.

οὐκέτι ἐστί, τί ποιήσωμεν; Ὅτι ἔφθασεν ἡ φοβερὰ ἡμέρα καί ὥρα, ἣν ἠκούσαμεν πολλάκις καί ἐγεγῶμεν. Τί ποιήσωμεν οἱ ἐλεεινοί, ὅτι αἱ βίβλοι ἠνεώχθησαν καί κρίνουσιν ἅπαντας; Ταῦτα αὐτῶν διαλογιζομένων, ἀκούουσι τῆς φωνῆς τοῦ Κριτοῦ φοβερῶς κεκραγότες καί λέγοντος· δεῖξατε τά ἔργα ὑμῶν καί λάβετε τὸν μισθόν. Ἐν δὲ τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ σαλευθήσονται πάντα τὰ τάγματα τῶν Χριστιανῶν· ἀρχιερεῖς καί διάκονοι καί τὰ λοιπὰ τάγματα τῆς Ἐκκλησίας. Ἐκαστος γάρ, ὡς λέγει ὁ Ἀπόστολος, ἐγείρεται ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι δοῦναι λόγον τῷ Θεῷ. Τότε σαλευθήσονται <φόβῳ> βασιλεῖς καί δυνάσται, σοφοί καί πλούσιοι καί πένητες, διότι ἐπέστη ἡ ὥρα, ἵνα θερίσῃ ἕκαστος ὃ ἔσπειρεν.

Ἐρώτησις. Ἠρώτησαν οἱ φιλόχριστοι ἀκροαταί· εἶπέ ἡμῖν καί μετὰ ταῦτα, δοῦλε τοῦ Θεοῦ, τί μέλλουσιν ἀκούειν ἢ παθεῖν.

Ἀπόκρισις. Οἴμοι, ἀδελφοί μου φιλόχριστοι! Θέλω εἰπεῖν καί τὰ μετὰ ταῦτα, καί ἐκ τοῦ φόβου ἀνακόπτομαι! Ἡ φωνή μου ἐκλείπει, τὰ δάκρυά μου προτρέχουσι, καί ἰλιγγιῶ! Φρικτὸν γάρ τὸ διήγημα.

Ἐρώτησις. Οἱ φιλόχριστοι· εἶπέ διὰ τὸν Κύριον πρὸς ἡμετέραν ὠφέλειαν.

Ὁ διδάσκαλος ἀπάντησε: Τότε, φιλόχριστοι, ἐξετάζεται τοῦ καθενός ἡ σφραγίδα τοῦ Χριστιανισμοῦ, τὴν ὁποία ἔλαβε ὁ καθένας μέσα στὴν καθολικὴ Ἐκκλησία μέ τὸ βάπτισμα, καί ζητεῖται ἀπὸ τὸν καθένα ἀμίαντη ἢ πίστη καί ἄθραυστη ἢ σφραγίδα καί ἀμόλυντος ὁ χιτώνας, καί ἡ καλὴ ὁμολογία πού ὁμολόγησε μπροστά σέ πολλούς μάρτυρες, λέγοντας· «Ἀπαρνοῦμαι τὸν Σατανά καί ὅλα τὰ ἔργα του· ὄχι ἓνα ἢ δύο ἢ πέντε, ἀλλὰ ὅλα τὰ ἔργα τοῦ Διαβόλου». Αὐτὴ λοιπόν ἡ καλὴ ἀπάρνηση ζητεῖται ἀπὸ μᾶς ἐκείνη τὴν ὥρα· καί εἶναι μακάριος αὐτός πού τὴν φύλαξε, ὅπως καί συμφώνησε. Διότι μέ ἓνα λόγο ἀπαρνήθηκε ὅλα τὰ ἔργα τοῦ Διαβόλου: τὴν σιχαμερὴ μοιχεία, τὴν πορνεία, τοὺς φόνους, τὴν αἰσχύροτητα, τὸ φθόνον, τὴν κλοπὴν, τὴν λοιδορίαν, τὴν σκληρότητα, τὸ θυμόν, τὴν ἀργολογίαν, τὴν μέθη, τὴν μνησικακίαν, τὴν ζήλια, τὴν ὑπερηφάνειαν, τὴν μαλθακότητα, τὸ γέλιο, τοὺς κιθαρισμούς, τοὺς χορούς, τίς χοραυλίες³⁹, τὰ θρηνώδη ἄσματα, τίς θεατρικὲς παραστάσεις, τὰ ἄσματα τῶν δαιμόνων, τὴν πλεονεξία, τὴν μισαδελφία, καί τὰ χειρότερα ἀπ' ὅλα τὰ κακά, δηλαδή τὴν πρωτομαντία, τὴν εἰδωλολατρία, τὴν μαγείαν. Αὐτά καί τὰ παρόμοια μ' αὐτά ἀπαρνεῖται κάθε Χριστιανός μπροστά στὴν ἁγία κολυμβήθρα. Αὐτὴ ἡ ἀπάρνηση ζητεῖται ἀπὸ μᾶς ἐκείνη τὴν ὥρα.

39. χοραυλίας, αἱ· χοροὶ εἰδωλολατρικῆς ὑφῆς, μέ συνοδείαν αὐλοῦ.

Ὁ διδάσκαλος λέγει· τότε, φιλόχριστοι, ἐρευνᾶται ἐκάστου ἡ σφραγίς τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἣν ἔλαβεν ἕκαστος ἐν τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ διὰ τοῦ βαπτίσματος, καί ἀπαιτεῖται ἕκαστος τὴν πίστιν ἀμίαντον καί τὴν σφραγίδα ἄθραυστον καί τὸν χιτῶνα ἀμόλυντον, καί τὴν καλὴν ὁμολογίαν ἣν ὁμολόγησεν ἐπὶ πολλῶν μαρτύρων, λέγων· ἀποτάσσομαι τῷ Σατανᾷ καί πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ· οὐχὶ ἐνὶ ἡ δύο ἢ πέντε, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς ἔργοις τοῦ Διαβόλου. Ταύτην οὖν τὴν καλὴν ἀποταγὴν ἀπαιτούμεθα ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ· καί μακάριος ὅστις ἐφύλαξε, καθὼς καί συνετάχθη. Δι' ἑνὸς γὰρ ῥήματος ἀποτάσσεται πᾶσι τοῖς ἔργοις τοῦ Διαβόλου· μοιχείαν τὴν βδελυρωτάτην, πορνείαν, φόνους, ἀκαθαρσίαν, φθόνον, κλοπὴν, λοιδορίαν, πικρίαν, θυμόν, ἀργολογίαν, μέθη, μνησικακίαν, ζήλον, ὑπερηφάνειαν, βλακείαν, γέλωτα, κιθαρισμούς, ὄρχησμούς, χοραυλίας, καταλέγματα, τραγωδίας, τὰ ἄσματα τῶν δαιμόνων, πλεονεξίαν, μισαδελφίαν, τὰ ἔσχατα πάντων τῶν κακῶν, πρωτομαντίαν, εἰδωλολατρίαν, φαρμακείαν. Ταῦτα καί τὰ τούτοις ὅμοια ἀποτάσσεται πᾶς Χριστιανός ἐπὶ τῆς ἁγίας κολυμβήθρας. Ταύτην τὴν ἀποταγὴν ἀπαιτούμεθα ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ.

Ἑρώτηση. Οἱ φιλόχριστοι ρώτησαν: Πές μας καί τά ἀκόλουθα αὐτῶν, καί πῶς ἐξετάζονται.

Ὁ διδάσκαλος ἀπάντησε: Θά μιλήσω μέ πόνο, καί θά ἀπαντήσω μέ στεναγμούς καί μέ δάκρυα· διότι δέν εἶναι δυνατό νά τά διηγηθῶ ἐκεῖνα χωρίς δάκρυα, ἐπειδή εἶναι τά τελευταῖα. Τότε, φιλόχριστοι, ἀφοῦ ἐλεγχοῦν καί ἐξεταστοῦν ὅλοι, καί φανερωθοῦν τά ἔργα ὅλων στούς Ἀγγέλους καί στούς ἀνθρώπους, καί καταργηθεῖ κάθε ἀρχή καί ἐξουσία καί δύναμη, καί τεθοῦν κάτω ἀπό τά πόδια του ὅλοι οἱ ἐχθροί του⁴⁰. τότε λοιπόν, ὅπως εἶπε ὁ Κύριος, θά τοῦς χωρίσει μεταξύ τους, ὅπως ὁ βοσκός χωρίζει τά πρόβατα ἀπό τά ἐρίφια· καί θά τοποθετήσει τά πρόβατα στά δεξιά του⁴¹. Τά πρόβατα εἶναι αὐτοί πού ἔχουν τοῦς καλοῦς καρπούς· τά πρόβατα εἶναι αὐτοί πού γνωρίζουν τόν Ποιμένα· τά πρόβατα εἶναι τά σφραγισμένα, πού φύλαξαν ἄθραυστη τή σφραγίδα· τά πρόβατα εἶναι αὐτοί πού ἀκολούθησαν τόν μεγάλο Ποιμένα, πού εἶπε, «Ἐλᾶτε πίσω ἀπό μένα»⁴². τά πρόβατα εἶναι αὐτοί πού δέ μόλυναν τήν ἀγία πίστη μέ τοῦς βλάσφημους αἰρετικούς. Αὐτά τά πρόβατα θά τοποθετήσει στά δεξιά του, ἐνῶ τά ἐρίφια στά ἀριστερά. Αὐτά τά ἐρίφια εἶναι ὅσοι δέν

40. Α' Κορ. 15, 24-25.

42. Ματθ. 4, 19· Μαρκ. 1, 17.

41. Ματθ. 25, 32-33.

Ἑρώτησις. Οἱ φιλόχριστοι· εἶπε ἡμῖν καί τά τούτοις ἀκόλουθα, καί πῶς ἐπερωτῶνται.

Ὁ διδάσκαλος λέγει· λαλήσω ἐν ὀδύνῃ, καί εἶπω ἐν στεναγμοῖς μετὰ δακρύων· οὐ γάρ ἐστι δυνατόν ἐκεῖνα χωρίς δακρύων διηγήσασθαι, καθότι τά ἔσχατά εἰσι. Τότε, φιλόχριστοι, μετὰ τὸ ἐρευνᾶσθαι καί ἐξετασθῆναι πάντας, καί πάντων τά ἔργα δημοσιευθῆναι ἐπὶ Ἀγγέλων καί ἀνθρώπων, καί καταργηθῆ ἅσα ἀρχή καί ἐξουσία καί δύνამεις, καί πάντες οἱ ἐχθροί τεθῶσιν ὑπὸ τοῦς πόδας αὐτοῦ· τότε λοιπόν, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος, ἀφορίζει αὐτούς ἀπ' ἀλλήλων, ὥσπερ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τά πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων· καί στήσει τά μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ. Τά πρόβατα, τά ἔχοντα τοῦς καλοῦς καρπούς· τά πρόβατα, τὰ γινώσκοντα τόν Ποιμένα· τά πρόβατα, <τά> ἐσφραγισμένα, τὰ φυλάξαντα τήν σφραγίδα ἄθραυστον· τά πρόβατα, τὰ ἀκολουθήσαντα τόν Ποιμένα τόν μέγαν, τὸν εἰπόντα, δεῦτε ὀπίσω μου· τά πρόβατα, τὰ μὴ μιάναντα τήν ἀγίαν πίστιν μετὰ τῶν βλασφημῶν αἰρετικῶν. Ταῦτα τά πρόβατα στήσει ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ εὐωνύμων. Ταῦτα τά ἐρίφια εἰσιν ὅσοι καρπὸν

ἔχουν καρπό· ὅσοι παρόργισαν τὸν Ποιμένα. Αὐτοὶ εἶναι τὰ ἐρίφια, ὅσοι βόσκουν μαζί μέ τούς αἰρετικούς καί μολύνουν τήν ἀγία πίστη· αὐτοὶ πού χοροπήδησαν, πού ἔζησαν μέ τρυφή, πού χόρεψαν, καί πού, ἀφοῦ συσώρευσαν τήν τιμωρία, ἀναχώρησαν ἀπ' αὐτή τή ζωή στερημένοι ἀπό κάθε καλό ἔργο καί γεμάτοι ἀπό κάθε αἰσχύροτητα. Αὐτούς ὅταν τούς δεῖ ὁ Θεός, θά στρέψει τὰ μάτια του μακριά τους, καί θά τούς τοποθετήσει στά ἀριστερά. Τότε θά πεῖ σ' ἐκείνους πού εἶναι στά δεξιά του· «Ἐλᾶτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατέρα μου, κληρονομηστε τή βασιλεία πού σᾶς ἔχω ὑποσχεθεῖ. Ἐλᾶτε τὰ παιδιὰ τοῦ φωτός μου. Ἐλᾶτε οἱ εὐλογημένοι κληρονόμοι τῆς βασιλείας μου. Ἐλᾶτε ἐσεῖς πού γιά χάρη μου γίνατε φτωχοί καί πεινάσατε καί διψάσατε· ἐσεῖς πού δέν ἀγαπήσατε τὸν κόσμον, οὔτε αὐτά πού ὑπάρχουν στὸν κόσμον. Ἐλᾶτε ἐσεῖς πού γιά χάρη μου ἐγκαταλείψατε κάθε χώρα καί κάθε χαρά τοῦ κόσμου· τούς συγγενεῖς καί τούς φίλους καί τούς γονεῖς καί τὰ παιδιὰ σας. Ἐλᾶτε ἐσεῖς πού κατοικήσατε στίς ἐρημιές καί στά βουνά καί στίς σπηλιές καί στίς ὀπές τῆς γῆς⁴³ μαζί μέ τὰ θηρία· κατοικήσατε μαζί μέ τούς Ἀγγέλους στοὺς οὐρανοὺς. Ἐλᾶτε ὅλοι οἱ ἐλεήμονες καί φιλόξενοι. Ἐλᾶτε ὅλοι ἐσεῖς πού βαδίσατε τὸν στενό καί γεμάτο δυσκολίες δρόμο. Ἐλᾶτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατέρα μου, κληρονομηστε τή βασιλεία πού εἶναι

43. Ἐβρ. 11, 38.

οὐκ ἔχουσιν· ὅσοι τὸν Ποιμένα παρώξυναν. Οὗτοί εἰσι τὰ ἐρίφια, τὰ νεμόμενα μετὰ τῶν αἰρετικῶν καί τήν ἀγίαν πίστιν μιαίνοντα· οἵτινες ἐσκίρτησαν, ἐτρύφησαν, ἐχόρευσαν, καί σωρεύσαντες τὸ οὐαὶ ἐξῆλθον ἐκ τοῦ βίου, παντὸς ἔργου ἀγαθοῦ ἔρημοι, πάσης ἀκαθαρσίας πεπληρωμένοι. Οὗς ἰδὼν ὁ Θεὸς ἀποστρέφει τούς ὀφθαλμούς αὐτοῦ ἀπ' αὐτῶν, καί στήσει αὐτούς ἐξ ἀριστερῶν. Τότε λέγει τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ· δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρός μου, κληρονομήσατε τήν ἐπηγγελμένην ὑμῖν βασιλείαν. Δεῦτε οἱ υἱοὶ τοῦ φωτός μου. Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τῆς ἐμῆς βασιλείας κληρονόμοι. Δεῦτε οἱ δι' ἐμὲ πτωχεύσαντες καί πεινάσαντες καί διψήσαντες· οἱ μὴ ἀγαπήσαντες τὸν κόσμον, μηδὲ τὰ ἐν κόσμῳ. Δεῦτε οἱ δι' ἐμὲ καταλιπόντες πᾶσαν χώραν καί χαρὰν τοῦ κόσμου· συγγενεῖς καί φίλους καί γονεῖς καί τέκνα. Δεῦτε οἱ ἐν ἐρημίαις καί ὄρεσι καί σπηλαίοις καί ταῖς ὀπαῖς τῆς γῆς οἱ μετὰ τῶν θηρίων οἰκήσαντες· οἰκήσατε μετὰ Ἀγγέλων ἐν οὐρανοῖς. Δεῦτε πάντες οἱ ἐλεήμονες καί ξενοδόχοι. Δεῦτε πάντες οἱ τὴν στενὴν καί τεθλιμμένην ὁδὸν βαδίσαντες. Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ κατα-

ἐτοιμασμένη γιά σᾶς ἀπό τόν καιρό τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου»⁴⁴. Τότε θά πεῖ καί σ' αὐτούς πού εἶναι στά ἀριστερά· «Φύγετε μακριά ἀπό μένα ὅλοι ἐσεῖς οἱ καταραμένοι στό πῦρ τό ἐξώτερο. Φύγετε μακριά ἀπό μένα οἱ μισητοί καί ἄσπλαχνοι καί ὅσοι μισήσατε τούς ἀδελφούς καί τόν Χριστό. Δέν ἐλεήσατε, δέ θά ἐλεηθεῖτε. Δέν ἀκούσατε τά ἄχραντα Εὐαγγέλιά μου καί τούς μακάριους μαθητές μου, οὔτε καί ἐγώ θά ἀκούσω τούς θρήνους σας. Ζήσατε μέ τρυφή πάνω στή γῆ· ἀπολαύσατε τά καλά στή ζωή σας. Ἐκεῖ καθημερινά κραύγαζα μέ τίς Γραφές, καί παρόλο πού ἀκούγατε, χλευάζατε ἐκείνους πού σᾶς τίς διάβαζαν. Καί τώρα λέω, δέ σᾶς ξέρω⁴⁵. Φύγετε μακριά ἀπό μένα οἱ καταραμένοι στό πῦρ τό ἐξώτερο καί αἰώνιο, πού εἶναι ἐτοιμασμένο γιά τόν Διάβολο καί γιά τούς ἀγγέλους του⁴⁶». Τότε θά μεταβοῦν αὐτοί στήν αἰώνια κόλαση, ἐνῶ οἱ δίκαιοι στήν αἰώνια ζωή⁴⁷.

Ἐρώτηση. Οἱ φιλόχριστοι εἶπαν: Ἀποστέλλονται ὅλοι σέ μιά τιμωρία, ἢ ὑπάρχουν διάφορες τιμωρίες;

Ἀπάντηση. Ὁ διδάσκαλος ἀπάντησε: Ὑπάρχουν διάφορες τιμωρίες, ὅπως ἀκούσαμε στό Εὐαγγέλιο. Ὑπάρχει λοιπόν τό ἐξώτερο σκότος⁴⁸ στή δική του περιοχή· ἡ γέεννα τῆς φωτιᾶς⁴⁹ ἄλλος τό-

44. Ματθ. 25, 34.

45. Ματθ. 25, 12.

46. Ματθ. 25, 41.

47. Ματθ. 25, 46.

48. Ματθ. 8, 12.

49. Ματθ. 5, 22 κ.ά.

βολῆς κόσμου. Τότε λέγει καί τοῖς ἐξ ἀριστερῶν· πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ πάντες οἱ κατηραμένοι εἰς τό πῦρ τό ἐξώτερον. Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ μεμισημένοι καί ἀνελεήμονες καί μισάδελφοι καί μισόχριστοι. Οὐκ ἤλεήσατε, οὐκ ἐλεηθήσεσθε. Οὐκ ἤκούσατέ μου τῶν ἀχράντων Εὐαγγελίων καί τῶν μακαρίων μου μαθητῶν, οὐδέ ἐγώ εἰσακούσομαι τῶν θρήνων ὑμῶν. Ἐτρυφήσατε ἐπὶ τῆς γῆς· ἀπελαύσατε τά ἀγαθὰ ἐν τῇ ζωῇ ὑμῶν. Ἐκεῖ καθ' ἐκάστην διὰ τῶν Γραφῶν ἐβόων, καί ἀκούοντες ἐχλευάζετε τούς ἀναγινώσκοντας. Καί νῦν λέγω· οὐκ οἶδα ὑμᾶς. Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τό πῦρ τό ἐξώτερον καί αἰώνιον, τό ἠτοιμασμένον τῷ Διαβόλῳ καί τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. Τότε ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δέ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον.

Ἐρώτησις. Οἱ φιλόχριστοι εἶπον· εἰς μίαν κόλασιν ἀποτρέχονται πάντες, ἢ διάφοροι κολάσεις εἰσίν;

Ἀπόκρισις. Ὁ διδάσκαλος λέγει· διάφοροι κολάσεις εἰσί, καθὼς ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ ἠκούσατε. Ἔστιν οὖν σκότος ἐξώτερον ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ· γέεννα

πος· τὸ τρίξιμο τῶν δοντιῶν⁵⁰ ξεχωριστός τόπος· τὸ ἀκοίμητο σκουλήκι⁵¹ σέ ἄλλο τόπο· ἡ λίμνη τῆς φωτιᾶς⁵² ἄλλος τόπος· ὁ τάρταρος⁵³ ξεχωριστός τόπος· ἡ ἄσβεστη φωτιά⁵⁴ σέ ξεχωριστή περιοχὴ· ὁ πύρινος ποταμός⁵⁵ σέ ἄλλο τόπο. Σ' αὐτές τίς τιμωρίες κατανέμονται οἱ δύστυχοι, ὁ καθένας ἀνάλογα μέ τὰ ἁμαρτήματά του. Καί ὅπως ὑπάρχουν διαφορές ἁμαρτιῶν, ἔτσι ὑπάρχουν διάφορες τιμωρίες.

Ἐρώτηση. Οἱ φιλόχριστοι εἶπαν: Πές μας καί τή διαφορὰ τῶν τιμωριῶν.

Ἀπάντηση. Ὁ διδάσκαλος ἀπάντησε: Διαφορετικά τιμωρεῖται ὁ μοιχός, καί διαφορετικά ὁ πόρνος, καί διαφορετικά ὁ φονιάς, καί διαφορετικά ὁ κλέφτης, καί διαφορετικά ὁ μέθυσος. Ἐκεῖνοι ἐπίσης πού μολύνονται στίς αἰρέσεις θά ἀκούσουν· «Ἄς ἐξαφανισθεῖ ὁ ἀσεβής, γιά νά μή δεῖ τή δόξα τοῦ Κυρίου»⁵⁶. Ἐκεῖνοι ἐπίσης πού ἔχουν ἔχθρα μεταξύ τους, καί θά συμβεῖ νά ἀναχωρήσουν ἀπό τή ζωή, θά ὑποστοῦν αὐστηρή καταδίκη, καί ὡς μισητοί θά σταλοῦν στό ἐξώτερο σκότος, ἐπειδὴ μίσησαν τόν Χριστό, πού εἶπε· «Ἀγαπᾶτε ὁ ἕνας τόν ἄλλο»⁵⁷ καί «συγχωρεῖτε»⁵⁸. Ἀλίμονο τότε στόν φίλο τῆς πορνείας· ἀλίμονο στόν μοιχό· ἀλίμονο στόν μέθυσο· ἀλίμονο στούς μά-

50. Ματθ. 8, 12.

51. Μαρκ. 9, 44· 46· 48.

52. Ἀποκ. 19, 20.

53. Πρβλ. Β' Πέτρ. 2, 4.

54. Μαρκ. 9, 44· 46· 48.

55. Δαν. 7, 10.

56. Ἡσ. 26, 10.

57. Ἰω. 13, 34.

58. Πρβλ. Ματθ. 18, 22.

πυρὸς τόπος ἄλλος· βρυγμὸς ὀδόντων τόπος ἴδιος· ὁ σκώληξ ὁ ἀκοίμητος ἐν ἐτέρω τόπῳ· ἡ λίμνη τοῦ πυρὸς τόπος ἕτερος· ὁ τάρταρος τόπος ἴδιος· τὸ ἄσβεστον πῦρ ἐν ἰδίᾳ χώρᾳ· ὁ πύρινος ποταμός ἄλλαχού. Ἐν ταύταις ταῖς κολάσεσι καταμερίζονται οἱ ἐλεεινοί, ἕκαστος πρὸς ἀναλογίαν τῶν πταισμάτων αὐτοῦ. Καί ὡσπερ εἰσὶ διαφοραὶ ἁμαρτιῶν, οὕτως εἰσὶ διάφοροι κολάσεις.

Ἐρώτησις. Οἱ φιλόχριστοι· εἶπέ ἡμῖν καί τὴν διαφορὰν τῶν κολάσεων.

Ἀπόκρισις. Ὁ διδάσκαλος λέγει· ἄλλως κολάζεται ὁ μοιχός, καί ἄλλως ὁ πόρνος, καί ἄλλως ὁ φονεύς, καί ἄλλως ὁ κλέπτης, καί ἄλλως ὁ μέθυσος. Οἱ δὲ ἐν αἰρέσεσι συμμεινόμενοι ἀκούσουσι· ἀρθήτω ὁ ἀσεβής, ἵνα μή ἴδῃ τὴν δόξαν Κυρίου. Οἱ δὲ ἔχοντες ἔχθραν κατ' ἀλλήλων, καί συμβῆ αὐτούς ἐξελθεῖν ἐκ τοῦ βίου, ἀπαραίτητον κρῖμα εὐρήσουσι, καί ὡς μεμισημένοι εἰς τὸ ἐξώτερον πέμπονται σκότος, ὡς τὸν Χριστὸν μίσησαντες, τὸν εἰπόντα· ἀγαπᾶτε ἀλλήλους καί συγχωρεῖτε. Οὐαὶ τότε τῷ φιλοπόρνῳ· οὐαὶ τῷ μοιχῷ· οὐαὶ τῷ μεθύσῳ·

γους καί στούς μάντεις· ἀλίμονο σ' ἐκείνους πού κάνουν τά φυλαχτά⁵⁹ καί τίς μαγγανείες καί τίς μαγεῖες καί τίς μαγικές πράξεις· ὄχι μόνο σ' ἐκείνους πού τά κάνουν, ἀλλά καί σ' ἐκείνους πού καταφεύγουν σ' αὐτά. Ἀλίμονο σ' αὐτούς πού πίνουν τό κρασί μέ τύμπανα καί χορούς⁶⁰. Ἀλίμονο σ' αὐτούς πού μολύνονται μέ τούς βλάσφημους αἰρετικούς. Ἀλίμονο σ' αὐτούς πού χλευάζουν τίς θεῖες Γραφές. Ἀλίμονο σ' αὐτούς πού χάνουν τόν καιρό τῆς μετάνοιας σέ ἀστείότητες καί διασκεδάσεις· διότι θά ἀναζητήσουν μέ πικρά δάκρυα τίς εὐκαιρίες πού ἀνόητα σπατάλησαν, καί δέ θά τίς βροῦν. Ἀλίμονο σ' αὐτούς πού ἀθλώνουν τόν ἀσεβή, ἐπειδή πῆραν δῶρα⁶¹. Ἀλίμονο σ' αὐτούς πού ἀρπάζουν τά ξένα πράγματα. Καί γιά νά μιλήσω μέ συντομία· ἀλίμονο σ' ὅλους αὐτούς πού θά βρεθοῦν στά ἀριστερά, ὅταν θά ἀκούσουν τό λόγο· «Φύγετε μακριά ἀπό μένα» καί «Πᾶτε, καταραμένοι καί μισητοί, στά ἔργα σας. Δέ σᾶς ξέρω»⁶². Καί ἀμέσως κυριεύονται ἀπό ταραχή καί ἀναχωροῦν καί ἀπομακρύνονται ἀπό τό βῆμα μέ μεγάλο θρῆνο καί παραδίδονται στά χέρια τοῦ θανάτου, γιά νά τούς βόσκει, ὅπως εἶναι γραμμένο⁶³.

59. γραπτά, τά· φυλαχτά πού περιέχουν γραπτές ἐπικλήσεις πρὸς τούς δαίμονες.

60. Ἦσ. 5, 12.

61. Ἦσ. 5, 23.

62. Ματθ. 25, 12.

63. Ψαλ. 48, 15.

οὐαὶ τοῖς φαρμακοῖς καί τοῖς μάντεσι· οὐαὶ τοῖς τὰ γραπτὰ ποιοῦσι καί γοητείας καί μαγείας καί περιεργίας· οὐ μόνον τοῖς ποιοῦσιν, ἀλλά καί τοῖς προστρέχουσιν αὐτοῖς. Οὐαὶ οἱ τὸν οἶνον πίνοντες μετὰ τυμπάνων καί χορῶν. Οὐαὶ τοῖς συμμεινομένοις μετὰ τῶν βλασφημῶν αἰρετικῶν. Οὐαὶ τοῖς ἐνουβρίζουσι τὰς θείας Γραφάς. Οὐαὶ τοῖς ἀπολοῦσι τὸν τῆς μετάνοιας καιρὸν εἰς γελοῖα καί μετewρισμούς· ζητήσουσι γὰρ μετὰ δακρύων πικρῶν τοὺς καιρούς, οὓς κακῶς ἔδαπάνησαν, καί οὐ μὴ εὕρωσιν. Οὐαὶ τοῖς δικαιοῦσι τὸν ἀσεβῆ ἔνεκεν δώρων. Οὐαὶ τοῖς ἀρπάζουσι τὰ ἀλλότρια. Καί ἵνα συντόμως εἶπω· οὐαὶ πᾶσι τοῖς ἐξ ἀριστερῶν λαχοῦσιν, ὅταν ἀκούσωσι τὸ πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ, καί, ἀπέλθατε, καταραμένοι καί μεμισημένοι, εἰς τὰ ἔργα ὑμῶν· οὐκ οἶδα ὑμᾶς. Καί εὐθέως ταρασσονται καί ἀπέρχονται καί ἀπελαύνονται ἀπὸ τοῦ βήματος μετὰ μεγάλου κλαυθμοῦ καί παραδίδονται εἰς χεῖρας τοῦ θανάτου, ἵνα ποιμανῇ αὐτούς, καθὼς γέγραπται.

Οἱ φιλόχριστοι εἶπαν: Σέ παρακαλοῦμε, δοῦλε τοῦ Θεοῦ, νά μᾶς πληροφορήσεις ἐντελῶς καί γι' αὐτό· γιά τό πῶς καί μέ ποιό τρόπο ἀναχωροῦν οἱ δύστυχοι στίς τιμωρίες.

Ὁ διδάσκαλος ἀφοῦ πάλι ἔχυσε δάκρυα καί χτύπησε μέ τά χέρια του τό στήθος, ἀπάντησε σ' αὐτούς, λέγοντας: Ἀδελφοί μου φιλόχριστοι, πόσο ὀδυνηρή διήγηση ζητᾶτε νά ἀκούσετε! ὦ, γιά τή φρικτή καί φοβερή ὥρα! Ἀλίμονο, ἀλίμονο, ἀγαπητοί μου, ποιός θά τολμήσει νά διηγηθεῖ, ἢ ποιός θά ἀντέξει νά ἀκούσει αὐτά πού ἀναφέρονται στή φοβερή καί τελευταία διήγηση! Ὅσοι ἔχετε δάκρυα, κλάψτε· καί ὅσοι δέν ἔχετε, ἐλάττε, ἀκοῦστε τί μᾶς περιμένει, καί ἄς μήν ἀμελοῦμε γιά τή σωτηρία μας. Διότι τότε θά χωρισθοῦν μεταξύ τους μ' ἐκεῖνο τόν ἀξιοθρήνητο χωρισμό καί θά φύγουν μακριά χωρίς ἐλπίδα ἐπιστροφῆς. Τότε θά χωρισθοῦν οἱ ἐπίσκοποι ἀπό τούς συνεπισκόπους, καί οἱ πρεσβύτεροι ἀπό τούς συμπρεσβυτέρους, καί οἱ διάκονοι ἀπό τούς συνδιακόνους, οἱ ὑποδιάκονοι καί οἱ ἀναγνώστες ἀπό τούς συντρόφους τους. Τότε θά χωρισθοῦν αὐτοί πού κάποτε ἦταν βασιλεῖς καί θά κλάψουν σάν νήπια καί θά ὀδηγηθοῦν σάν δοῦλοι. Τότε θά στενάξουν οἱ ἄρχοντες καί θά βρεθοῦν ἐγκαταλειμμένοι καί θά στρέψουν τό βλέμμα τους παντοῦ, καί κανεῖς δέ θά ὑπάρχει νά τούς βοηθήσει. Οὔτε ὁ πλοῦτος φαίνεται, οὔτε οἱ κόλα-

---

Οἱ φιλόχριστοι· παρακαλοῦμέν σε, δοῦλε τοῦ Θεοῦ, ἵνα τελείως πληροφορήσης ἡμᾶς καί περὶ τούτου· τό πῶς καί ποίῳ τρόπῳ ἀπέρχονται εἰς τὰς κόλασεις οἱ ἄθλιοι.

Ὁ διδάσκαλος πάλιν δακρύσας καί ταῖς χερσὶ τύψας τὸ στήθος, ἀπεκρίθη αὐτοῖς, λέγων· ὦ ἀδελφοί μου φιλόχριστοι, ποῖαν ὀδυνηρὰν διήγησιν παρακαλεῖτε ἀκούσαι! ὦ τῆς φρικτῆς καί φοβερᾶς ὥρας! Οἴμοι, οἴμοι, ἀγαπητοί μου, τίς τολμήσει διηγῆσασθαι, ἢ τίς βαστάσει ἀκούσαι ταῦτα τῆς φοβερᾶς καί ὑστερωτέρας διηγῆσεως! Ὅσοι ἔχετε δάκρυα, κλαύσατε· καί οἱ μὴ ἔχοντες, δεῦτε, ἀκούσατε τί ἡμᾶς περιμένει, καί μὴ ἀμελῶμεν τῆς ἡμῶν σωτηρίας. Τότε γὰρ χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων τὸν ἐλεεινὸν ἐκεῖνον χωρισμὸν καί ἀποδημοῦσιν ἀποδημίαν ἐπιστροφὴν μὴ ἔχουσαν. Τότε διαχωρισθήσονται ἐπίσκοποι ἀπὸ συνεπισκόπων, καί πρεσβύτεροι ἀπὸ συμπρεσβυτέρων, καί διάκονοι ἀπὸ συνδιακόνων, ὑποδιάκονοι καί ἀναγνώσται ἀπὸ τῶν ἐταίρων αὐτῶν. Τότε διαχωρισθήσονται οἱ ποτὲ βασιλεῖς καί κλαύσουσιν ὡς νήπια καί ἐλαθήσονται ὡς ἀνδράποδα. Τότε στενάξουσιν ἄρχοντες καί εὐρεθήσονται ἔρημοι καί ἀποβλέψουσιν ἔνθεν καί ἔνθεν, καί οὐδεὶς ὁ βοηθῶν. Οὔτε ὁ πλοῦτος φαίνεται, οὔτε οἱ κόλακες παρί-

κες παρουσιάζονται. Τότε θά χωρισθοῦν οἱ μοναχοί πού ἔζησαν μέ ἀμέλεια, πού πόθησαν τόν κόσμο καί εἶχαν κοσμικό φρόνημα. Τότε θά χωρισθοῦν οἱ γονεῖς καί τά παιδιά, ὁ πατέρας καί ὁ γιός, οἱ μητέρες καί οἱ θυγατέρες· οἱ φίλοι ἀπό τούς φίλους, οἱ συγγενεῖς ἀπό τούς συγγενεῖς. Τότε θά χωρισθοῦν ἀξιολύπητα τά ἀνδρόγυνα, πού δέ φύλαξαν τό συζυγικό τους κρεβάτι ἀμόλυντο. Ἀλλά θά παραλείψω νά ἀναφέρω τά ὑπόλοιπα· καί μάλιστα κυριεύομαι ἀπό φόβο μ' αὐτή μου τή διήγηση. Τότε λοιπόν ὀδηγούμενοι μέ χτυπήματα καί σπρωξίματα ἀπό αὐστηρούς Ἀγγέλους ἀπομακρύνονται, τρίζοντας τά δόντια τους, καί στρέφοντας ὄλο καί πιό συχνά πρὸς τά πίσω γιά νά δοῦν τούς δίκαιους, ἀπ' ὅπου χωρίστηκαν. Καί βλέπουν τή χαρά ἐκείνη καί τό φῶς, ἀπ' ὅπου χωρίστηκαν, καί θρηνοῦν πικρά. Καί στή συνέχεια ἐξαφανίζονται, καί δέν μποροῦν πιά νά βλέπουν πρὸς τά πίσω. Καί πλησιάζουν στόν φοβερότατο τόπο, ὅπου ἐπίσης χωρίζονται καί κατανέμονται σέ ὅλες τίς τιμωρίες.

Τότε βλέποντας τήν τελική ἀπόφαση, καί ὅτι δέν ὑπάρχει κανεὶς πού νά παρακαλέσει γι' αὐτούς, οὔτε ἡ συγχώρηση τούς προλαβαίνει, ὥστε νά ἐπιστρέψουν, θρηνώντας λένε· «ὦ, πόσο καιρό χάσαμε στήν ἀμέλεια! ὦ, πῶς μᾶς ἐξαπάτησε ὁ μάταιος βίος! Πῶς, βλέποντας ἄλλους νά ἀγωνίζονται, δέν ἀγωνισθήκαμε, ἀλλά ἀκού-

---

στανται. Τότε διαχωρισθήσονται οἱ ἐν ἀμελείᾳ ζήσαντες μοναχοί, οἱ τόν κόσμο ποθήσαντες καί κοσμικά φρονήσαντες. Τότε διαχωρισθήσονται γονεῖς καί τέκνα, πατήρ καί υἱός, μητέρες καί θυγατέρες, φίλοι ἀπό φίλων, συγγενεῖς ἀπό συγγενῶν. Τότε διαχωρισθήσονται ἐλεεινῶς ἀνδρόγυνα τά μὴ φυλάξαντα τήν κοίτην ἀμίαντον. Ἀλλά παραέσω τά λοιπὰ εἰπεῖν· καί γάρ συνέχει με φόβος ἐν ταύτῃ μου τῇ διηγῆσει. Τότε λοιπόν ἐλαυνόμενοι καί τυπτόμενοι ὑπὸ ἀγρίων Ἀγγέλων καί ὠθούμενοι, ἀποτρέχονται, τούς ὀδόντας τρίζοντες καί πυκνωτέρως στρεφόμενοι εἰς τὰ ὀπίσω ἰδεῖν τούς δικαίους, ὅθεν ἐχωρίστησαν. Καί βλέπουν τήν χαρὰν ἐκείνην καί τό φῶς, ὅθεν ἐχωρίστησαν, καί θρηνοῦσι πικρῶς. Καί ἀποκρύπτονται λοιπόν, μηκέτι δυνάμενοι εἰς τὰ ὀπίσω θεωρεῖν. Καί ἐγγίζουσι τόν χαλεπώτατον τόπον, ὅπου πάλιν διαχωρίζονται καί μερίζονται εἰς ὄλας τὰς κολάσεις.

Τότε θεωροῦντες τήν τελείαν ἀπόφασιν, καί ὅτι οὐδεὶς ὁ παρακαλῶν ὑπὲρ αὐτῶν, οὐδὲ ἄφεις καταλαμβάνει, ἵνα ἀνακάμψωσιν, ὀλολύζοντες λέγουσιν· ὦ, πόσον καιρὸν ἀπώλεσαμεν ἐν ἀμελείᾳ! ὦ, πῶς ἐνέπαιξεν ἡμᾶς ὁ μάταιος βίος! Πῶς ἄλλους θεωροῦντες ἀγωνιζομένους οὐκ ἠγωνισάμεθα, ἀλλὰ τῶν θεϊ-

οντας τίς θεῖες Γραφές γελοῦσαμε, χλευάζοντας ἐκείνους πού μᾶς τίς διάβαζαν! Ἐκεῖ ὁ Θεός μιλοῦσε μέ τίς Γραφές, καί δέν προσέχαμε· ἐδῶ ἐμεῖς κραυγάζουμε, καί ὁ Θεός στρέφει τό πρόσωπό του μακριά ἀπό μᾶς. Τί μᾶς ὠφέλησε ὁλος ὁ κόσμος; Ποῦ εἶναι ὁ πατέρας πού μᾶς ἔφερε στόν κόσμο; Ποῦ εἶναι ἡ μητέρα πού μέ πόνους μᾶς γέννησε; Ποῦ εἶναι τά παιδιά; Ποῦ εἶναι οἱ φίλοι; Ποῦ εἶναι ὁ πλοῦτος; Ποῦ εἶναι οἱ περιουσίες; Ποῦ εἶναι ὁ θόρυβος καί τά τραπέζια; Ποῦ εἶναι ὁ πολὺς καί ἀνώφελος δρόμος τῆς ζωῆς; Ποῦ εἶναι οἱ συγγενεῖς καί οἱ γνωστοί; Ποῦ εἶναι οἱ βασιλεῖς καί οἱ ἡγεμόνες καί οἱ σοφοί; Πῶς δέν ἔχουμε ἀπ' αὐτούς καμιὰ ὠφέλεια;». Τότε βλέποντας τὴν τέλεια ἐγκατάλειψη καί ἀπό τόν Θεό καί ἀπό τούς Ἁγίους, ἀναφωνώντας μέ στεναγμούς καί μέ πικρά δάκρυα θά ποῦν· «Χαίρετε, Ἁγιοὶ καί Δίκαιοι, ἀπό τούς ὁποίους ἐμεῖς χωρισθήκαμε· χαίρετε, φίλοι καί συγγενεῖς· χαίρετε, πατέρες καί μητέρες· χαίρετε, γιοὶ καί θυγατέρες· χαίρετε, Ἀπόστολοι· χαίρετε Προφῆτες καί Μάρτυρες τοῦ Κυρίου. Χαῖρε, Δέσποινα Θεοτόκε· ἐσύ βέβαια πολὺ κοπίασες παρακαλώντας γιὰ νά σωθοῦμε, ἀλλὰ ἐμεῖς δέ θελήσαμε νά μετανοήσουμε καί νά σωθοῦμε. Χαῖρε καί σύ, τίμιε καί ζωοποιέ Σταυρέ. Χαῖρε, παράδεισε τῆς τρυφῆς, πού φύτευσε ὁ Κύριος. Χαῖρε, ἡ ἄνω Ἱερουσαλήμ, ἡ μητέρα τῶν πρωτοτόκων⁶⁴. Χαῖρε, ἡ βασιλεία τῶν

64. Πρβλ. Ἐβρ. 12, 22-23.

ων Γραφῶν ἀκούοντες ἐγελῶμεν, χλευάζοντες τοὺς ἀναγινώσκοντας! Ἐκεῖ ὁ Θεός ἐλάλει διὰ τῶν Γραφῶν, καὶ οὐ προσείχομεν· ὧδε ἡμεῖς βοῶμεν, καὶ αὐτὸς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀποστρέφει ἀπ' ἡμῶν. Τί ἡμᾶς ὠφέλησεν ὁλος ὁ κόσμος; Ποῦ ὁ πατήρ, ὁ γεννήσας; Ποῦ ἡ μήτηρ, ἡ ὠδίνουσα; Ποῦ τὰ τέκνα; Ποῦ οἱ φίλοι; Ποῦ ὁ πλοῦτος; Ποῦ τὰ ὑπάρχοντα; Ποῦ ὁ θόρυβος καὶ τὰ ἄριστα; Ποῦ ὁ πολὺς καὶ ἄκαιρος δρόμος τοῦ βίου; Ποῦ ἡ συγγένεια καὶ οἱ γνώριμοι; Ποῦ οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ δυνάσται καὶ οἱ σοφοί; Πῶς ἐκ τούτων οὐδεμίαν ἔχομεν ὠφέλειαν; Τότε θεωροῦντες τὴν παντελεῖ ἐγκατάλειψιν καὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν Ἁγίων, ἀνακαλούμενοι μετὰ στεναγμῶν καὶ πικρῶν δακρύων λέγουσι· σῶζεσθε, ἅγιοι καὶ δίκαιοι, ὅθεν ἡμεῖς ἐχωρίσθημεν· σῶζεσθε, φίλοι καὶ συγγενεῖς· σῶζεσθε, πατέρες καὶ μητέρες· σῶζεσθε, υἱοὶ καὶ θυγατέρες· σῶζεσθε, Ἀπόστολοι· σῶζεσθε, Προφῆται καὶ Μάρτυρες Κυρίου. Σῶζου, Δέσποινα Θεοτόκε· σὺ μὲν πολλὰ ἐκοπίασας παρακαλοῦσα, ἵνα σωθῶμεν, ἀλλ' ἡμεῖς οὐκ ἠθελήσαμεν μετανοῆσαι καὶ σωθῆναι. Σῶζου καὶ σύ, τίμιε καὶ ζωοποιέ Σταυρέ. Σῶζου, ὁ παράδεισος τῆς τρυφῆς, ὃν ἐφύτευσεν ὁ Κύριος. Σῶζου, ἡ ἄνω Ἱε-

οὐρανῶν, πού δέν ἔχεις τέλος. Χαίρετε, ὅλοι· δέ θά δοῦμε πιά κανέναν ἀπό σᾶς. Πηγαίνουμε σέ καταδίκη πού δέν ἔχει τέλος, οὔτε ἀνακούφιση». Καί στή συνέχεια πηγαίνει ὁ καθένας στόν τόπο πού εἶναι ἐτοιμασμένος, καί πού ἐτοίμασαν γιά τόν ἑαυτό τους, ἐπειδή δέ θέλησαν νά μετανοήσουν, ὥστε νά λυτρωθοῦν ἀπό τήν ὀργή καί ἀπό τή θλίψη ἐκείνη. Γι' αὐτό τιμωροῦνται σέ ὅλους τούς αἰῶνες.

Ἀκούσατε, ἀδελφοί μου, τήν ἀπόφαση. Ἀκούσατε τί παθαίνουν αὐτοί πού ἀμελοῦν. Ἀκούσατε τά σχετικά μ' ἐκείνη τή φοβερή μέρα καί τή δύσκολη ὥρα. Ἄς φροντίσουμε, ἀδελφοί· διότι ἐκείνη ἡ ὥρα εἶναι πού κρίνει ὅλη μας τή ζωή. Γι' αὐτή τή φρικτή ὥρα ἡ θεία Γραφή κραυγάζει ἀπό τήν ἀνατολή ὡς τή δύση στίς ἅγιες ἐκκλησίες καί προειδοποιεῖ καί διακηρύττει, γιά νά μήν ντροπιασθοῦμε ἐκείνη τήν ὥρα. Γι' αὐτή τήν ὥρα ἔλεγε ὁ προφήτης Δαβίδ, ὅτι «ἐσύ, Κύριε, θά ἀνταποδώσεις στόν καθένα ἀνάλογα μέ τά ἔργα του»⁶⁵. Γι' αὐτή τήν ὥρα κραύγαζε ὁ Ἀπόστολος· «Προσέχετε πῶς ἀκριβῶς συμπεριφέρεσθε⁶⁶. εἶναι φοβερό νά πέσει κανεῖς στά χέρια τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ»⁶⁷. Γι' αὐτή τήν ὥρα ἔλεγε ὁ Δεσπότης Χριστός· «Νά ἀγωνίζεσθε νά μπεῖτε ἀπό τή στενή πύλη»⁶⁸. Αὐτή τήν ὥρα

65. Ψαλ. 61, 13.

67. Ἐβρ. 10, 31.

66. Ἐφεσ. 5, 15.

68. Λουκ. 13, 24.

ρουσαλήμ, ἡ μήτηρ τῶν πρωτοτόκων. Σώζου, ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, ἡ μή ἔχουσα τέλος. Σώζεσθε, πάντες· οὐκέτι θεασόμεθά τινα ἐξ ὑμῶν. Εἰς κρίσιν ἀπερχόμεθα μὴ ἔχουσαν τέλος, μηδὲ ἄνεσιν. Καί λοιπὸν ἀπέρχονται ἕκαστος εἰς τὸν ἡτοιμασμένον τόπον, ὃν ἡτοίμασαν ἑαυτοῖς, μὴ θελήσαντες μετανοῆσαι, ἵνα λυτρωθῶσιν ἐκ τῆς ὀργῆς καί ἀνάγκης ἐκείνης. Διὰ τοῦτο κολάζονται εἰς ὅλους τούς αἰῶνας.

Ἦκούσατε, ἀδελφοί μου, τήν ἀπόφασιν. Ἦκούσατε τί πανθάνουσιν οἱ ἀμελοῦντες. Ἦκούσατε τά περὶ τῆς φοβεραῖς ἡμέρας ἐκείνης καί τῆς πονηραῖς ὥρας. Φροντίσωμεν, ἀδελφοί· ἐκείνη γὰρ ἡ ὥρα ἐστὶν ἡ δοκιμάζουσα ὅλον τὸν βίον ἡμῶν. Περὶ ταύτης τῆς φρικτῆς ὥρας ἡ θεία Γραφή ἀπὸ ἀνατολῶν ἕως δυσμῶν ἐν ταῖς ἀγίαις ἐκκλησίαις βοᾷ καί προλέγει καί διαμαρτύρεται, ἵνα μὴ καταισχυρθῶμεν ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ. Περὶ ταύτης τῆς ὥρας ἔλεγεν ὁ προφήτης Δαυὶδ, ὅτι σὺ ἀποδώσεις ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. Περὶ ταύτης τῆς ὥρας ὁ Ἀπόστολος ἐβόα· βλέπετε πῶς ἀκριβῶς περιπατεῖτε· φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος. Περὶ ταύτης τῆς ὥρας ἔλεγεν ὁ Δεσπότης Χριστός· ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς πύλης. Ταύτην τήν ὥραν κατὰ νοῦν λαβόντες

ἔχοντας στό νοῦ τους οἱ Ἅγιοι, ἄφησαν ὅλες τίς χαρές τῆς ζωῆς: σπίτια, πλοῦτο, πρόβατα, βόδια, ἄλογα, φίλους, ἀδελφούς, συγγενεῖς, παιδιά, ἀπολαύσεις, λουτρά, χωράφια, δίκες· ὅλα τὰ ἄφησαν καί ἔφυγαν στίς ἐρημιές καί στά βουνά καί στίς σπηλιές καί στίς ὀπές τῆς γῆς, ζώντας μέ στερήσεις, δοκιμάζοντας θλίψεις, ὑποφέροντας κακουχίες⁶⁹, γιά νά μήν ντροπιασθοῦν ἐκείνη τήν ὥρα. Καί ὄχι μόνο ἄνδρες, ἀλλά καί γυναῖκες, μέ τό νά ποθήσουν τόν στενό καί γεμάτο δυσκολίες δρόμο, ἄρπαξαν τή βασιλεία τῶν οὐρανῶν⁷⁰. Διότι ὅπου κυριαρχεῖ ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Κύριός μας, δέν ὑπάρχει διάκριση σέ ἄνδρα καί γυναῖκα⁷¹, ἀλλά ὁ καθένας θά λάβει τόν δικό του μισθό, ἀνάλογα μέ τόν κόπο του⁷², ὅπως εἶναι γραμμένο.

Μακάριοι αὐτοί πού δείχνουν προθυμία. Μακάριοι αὐτοί πού πενθοῦν⁷³. Μακάριοι αὐτοί πού ἀποδεικνύονται ἐκείνη τήν ὥρα φίλοι τοῦ Χριστοῦ. Μακάριοι αὐτοί πού ἀγρυπνοῦν στήν ἐλεημοσύνη. Μακάριοι αὐτοί πού ἀγρυπνοῦν στίς προσευχές. Μακάριοι αὐτοί πού ἀσχολοῦνται κάθε μέρα μέ τή σωτηρία τῆς ψυχῆς τους. Μακάριοι αὐτοί πού χτυποῦν στή θύρα τοῦ Χριστοῦ μέ καρτερία. Μακάριος ὁ ἄνθρωπος πού διασκορπίζει τό φορτίο τῶν ἁμαρτιῶν του, ὅσο εἶναι καιρός. Μακάριος αὐτός πού ἀγοράζει λάδι⁷⁴, προτοῦ νά διαλυθεῖ τό

69. Ἐβρ. 11, 37.

70. Πρβλ. Ματθ. 11, 12.

71. Γαλ. 3, 28.

72. Α' Κορ. 3, 8.

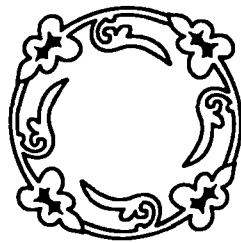
73. Ματθ. 5, 4.

74. Πρβλ. Ματθ. 25, 9.

οἱ Ἅγιοι, ἀφῆκαν πάντα τὰ τερπνά τοῦ βίου· οἰκίας, πλοῦτον, πρόβατα, βόας, ἵππους, φίλους, ἀδελφούς, συγγενεῖς, τέκνα, τρυφήν, λουτρά, χώρας, δικαστήρια· πάντα ἀφέντες ἔφυγον ἐν ἐρημίαις καί ὄρεσι καί σπηλαιόις καί ταῖς ὀπαῖς τῆς γῆς, ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι, ἵνα μή καταισχυρθῶσιν ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ. Καί οὐ μόνον ἄνδρες, ἀλλά καί γυναῖκες, τήν στενήν καί τεθλιμμένην ὁδὸν ποθήσαντες, ἤρπασαν τήν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ οὐκ ἔστιν ἄρσεν καί θῆλυ, ἀλλ' ἕκαστος τὸν ἴδιον μισθὸν λήψεται κατὰ τὸν ἴδιον κόπον, ὡς γέγραπται.

Μακάριοι οἱ σπουδαῖοι. Μακάριοι οἱ πενθοῦντες. Μακάριοι οἱ εὐρισκόμενοι φίλοι Χριστοῦ ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ. Μακάριοι οἱ γρηγοροῦντες ἐν ἐλεημοσύνη. Μακάριοι οἱ ἀγρυπνοῦντες ἐν προσευχαῖς. Μακάριοι οἱ πραγματευόμενοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν τήν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν αὐτῶν. Μακάριοι οἱ κρούοντες εἰς τήν θύραν τοῦ Χριστοῦ ἐν μακροθυμίᾳ. Μακάριος ὁ ἄνθρωπος, ὁ σκορπίζων τὸ φορτίον τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ, ὡς καιρός ἐστι. Μακάριος ὁ ἀγοράζων ἔλαιον,

πανηγύρι. Μακάριος ἐκεῖνος ὁ δοῦλος, πού ὅταν ἔρθει ὁ Κύριος, θά τόν βρεῖ νά ἐνεργεῖ ἔτσι⁷⁵. Εἴμαστε μακάριοι καί μεῖς, ἀδελφοί, ἄν δέν ἀπελπισθοῦμε νά χτυποῦμε· διότι θά μᾶς ἀνοίξει. Διότι εἶναι ἀψευδής ἐκεῖνος πού εἶπε· «Χτυπᾶτε, καί θά ἀνοιχθεῖ γιά σᾶς ἡ θύρα»⁷⁶. Καί ἐπίσης, ὅτι «αὐτόν πού ἔρχεται σ' ἐμένα, δέ θά τόν βγάλω ἔξω»⁷⁷. Ὁ ἴδιος εἶναι ὁ Θεός μας· αὐτός μᾶς δημιούργησε⁷⁸. Σ' αὐτόν πρέπει δόξα, στούς αἰῶνες τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

75. Ματθ. 24, 46.

76. Ματθ. 7, 7.

77. Ἰω. 6, 37.

78. Ψαλ. 99, 3.

πρὶν λυθῆ ἡ πανήγυρις. Μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, ὃν ἐλθὼν ὁ Κύριος εὕρησει οὕτως ποιοῦντα. Μακάριοί ἐσμεν καὶ ἡμεῖς, ἀδελφοί, ἐὰν μὴ περικακήσωμεν κρούοντες· ἀνοίξει γὰρ ἡμῖν. Ἀψευδής γὰρ ὁ εἰπὼν· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. Καὶ πάλιν, ὅτι τὸν ἐρχόμενον πρὸς με οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω. Αὐτός ἐστιν ὁ Θεὸς ἡμῶν· αὐτὸς ἐποίησεν ἡμᾶς. Αὐτῷ πρέπει δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.